P. II
34

ANUL V Nr. 4-6. APRILIE—IUNIE, 1939.

APOSTOLUL

REVISTA DIDACTICA ŞI LITERARA

Inscr. Trib. Neamţ Nr. 10.272 | 1938, Cenzurat.

CUPRINSUL:

1. Examenele de limba română. **Prof. Victor Ţăranu**
2. Necesitatea educaţiei materne. **Inv. Virginia Laiu**
3. Paştele Ţiganilor . . . . . **Inv. Th. Ursu**
4. Un scriitor nemţean necunoscut. **Inv. M. David**
5. Din jurnalul meu . . . . **Inv. V. Săndulescu**
6. Scrisoare . . . . . **I. Vespremie**
7. Ceasul . . . . . **H. Ol. Dianu**
8. Fudulia e sărăcie . . . . **Augustin Ţăranu**
9. Curente noua în lit. română. **Monoranu Th. Nicolai** cl. VIII Norm.
10. Folkor. . . . . **Zegan Emanoil** cl. VIII Norm.
11. Plan de lecţie . . . . . **Tudoreanu Gh.** cl. VIII Norm.
12. Cronici . . . . . **Dr. Şt. M. şi V. Ţ.**

2520

Administraţia: Revizoratul Şcolar Neamţ.

17.583

AU MAI ACHITAT ABONAMENTUL PE 1938 :

(Urmare)

Circ. Războeni: Nec. Munteanu, Alex. Popa, Maria Moroşanu, Ion Hizan, Ion Negură, Nec. Afloarei, Ana Ungureanu, V-le Niţu, Gh. Popa, Veronica Pocitan, Gh. Juncu, I. Ungureanu, Cristofor Văideanu. Emil Ioniţă, Sbera Maria, Emanoil Adăscăliţei, Maria Stan, Ioan Rădescu, Zoe Ciupercă.

Circ. Roznov: Ion Gervescu, Ana Orza, Ana Orghidan, Spiridon Barcan, Maria Posmoşanu, D. Dănăilă, Gh. Ceauşu, Emil Niţu, V-le Lupu, Gh. Burlacu, Emilia Grigoraş, Nec. Hauganu, Teofan Macovei, pr. C. Mihailescu, V-le Ciurdea, Gh. Callstru, pr. M. Ioniţă, Eugenia Dăscălescu, Ana Teodorescu, G. Mereuţă, Ioan Ionescu, Eugenia Moale, Ecaterina Căpitanu, Bordeianu Sultana, Mariana Ţăranu, Ioan Jigău.

Circ. Vânătorii-Neamţ: Chiriac Platon, V-le Solomon, Eugen Irimescu, M. Olteanu, D-tru Cârciu, Sava Arsintescu, V-le Ciubotaru, I. Grigoraş, D-tru Avărvarei, Gh. Cosma, V-le Ioniţă, Şt. Grecu, Constanţa pr. Hogea, Nec. Agapescu, Nec. Posa, Gav. Ispir, Nat. Teodorescu, Tatiana Radovici, Florica pr. Vasilca, Valeriu Stupcanu, C. Papuc, Gh. Grancea, Maria Agapescu, D-tru Oprea, Alex. Podoleanu, Gh. Drapac, Ioan Enescu, Ioan Golan, C-tin Teodorescu, Aurelia Ghimicescu, Gh. Ungureanu, Mihai Nonea.

Tot la fel au mai achitat abonamentul domnii:

Prof. Gr. Capşa, prof. I. Lumiceanu, prof. Victor Ţăranu, prof. Victor Andrei, toţi din Piatra-Neamţ. Institutor Grigoriţă Hristu din Caracal, pr. Ernest Ionescu din Blandiana, Alba Iulia; d. C. Teodorescu, preot Th. Borş Eufrosina Manoilu, Elena Filimon, Elena Nistor, Zoe Focşa, Elena Crivăţ, Florica Popa, şi Gh. Petică institutori, din Piatra-Neamţ.

La circumscripţia Păngăraţi s'a incasat numai jumătate din costul abonamentului, urmând să se incaseze restul în Iulie a. c.

Se aduce la cunoştinţa abonaţilor noştri că numele acelor care au achitat abonamentul pe 1938 au fost publicate succesiv în revistele pe Oct. — Dec. 1938; Ian — Martie 1939 şi Aprilie — Iunie 1939, eliberându-se chitanţe. Oricine ar mai fi achitat abonamentul şi nu a fost publicat în revistă, chiar dacă a primit chitanţa este rugat să anunţe redacţia cu lămuriri amănunţite.

Numai abonaţii publicaţi în revistă sunt socotiţi în curent cu plata abonamentului.

Abonamentele se plătesc numai în mâna casierului nostru, d-l C. Pricop, sau în mâna celuia care are delegaţia d-sale ori a comitetului.

P. II
34

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ
Fond „G.T.K."

Examenele de limba română

(Urmare)

Prezentarea la examene. Lucrările scrise.

Forma compunerii.

Orice teză este o compunere, în care trebue să se țină seama de anumite regule și de plan.

Regulele unei compuneri sunt: *invențiunea, dispoziținnea și stilizarea.* Prin invențiune se înțelege adunarea materialului necesar compoziției. Acest material se adună din natură, din cărți, din cele auzite, din studii și din sufletul nostru. După cum nimeni nu-și poate construi o casă, dacă nu și-a adunat mai întâi materialul de construcție trebuitor: piatră, lemn, var, cărămizi etc., tot așa nici o compunere nu se poate alcătui fără materialul literar corespunzător. Acest material literar se notează la începutul lucrării, chiar pe caietul sau pe coala de scris. Notarea se face așa după cum ne vin în minte cunoștințele.

La o compunere, pentru care se acordă un ceas de scris, candidatul trebue să mediteze și să însemne datele timp de 10 minute; pentru mai multe ore de scris, timpul de gândire este proporțional: 20 minute pentru 2 ore; 30 minute pentru 3 ore. Iar ca meditarea și însemnările să se poată exercita normal, se impune disciplina desăvârșită în sala de examene, fără niciun fel de consultare, fără nicio șoaptă sau vreo intervenție de lămurire; aceasta, nu pentrucă supraveghetorii vor să-și arate străşnicia, dar și pentru alte două considerente: valorificarea concursului, etica examenului.

În timpul rezervat pentru meditare, candidatul va avea grija ca notările făcute întâmplător la invenție să fie orânduite cronologic ori sistematic în dispoziție și numai în urmă să treacă la stilizare, adică la închegarea compunerii cu termeni figurați, folosind ordinea din dispoziție, așa fel ca o idee să decurgă din alta în chip firesc și armonic, sentimentele să fie gradate în ascensiune, iar compunerea să fie ilustrată cu citate

caracteristice, scurte şi precise. Este ceea ce numim tratarea în compunere.

Adunăm, orânduim şi însufleţim compunerea dându-i stil. Aşa a făcut şi Dumnezeu pe om.

O compunere nu se poate alcătui, deci, decât după un plan anumit. Planul „se fixează" pe caiet; aşa se zice în chip curent, deşi nu planul se fixează, ci numai se notează proporţia planului: introducerea, tratarea, încheierea, cu ideile generale corespunzătoare. Această notare poate lipsi, dacă nu se cere anume, deoarece planul se oglindeşte din ansamblul compunerii. Trebue să ştim că proporţia dintre introducere şi tratare este de $^{1}/_{6}$. Aceeaşi proporţie se păstrează şi între încheiere şi tratare.

Astfel, dacă într'o oră se scrie, normal, o faţă şi jumătate de coală, adică 54 rânduri — cu rezerva a 10 rânduri pentru titlu şi notările materialului —, în două ore se vor scrie 3 feţe sau 86 rânduri, în trei ore se vor scrie patru feţe sau 115 rânduri, iar introducerea ori încheierea vor cuprinde respectiv 6, 10, 14 rânduri; în niciun caz mai multe, dar oricând pot fi mai puţine: 4, 6, 10.

Adesea, compunerile păcătuesc prin introduceri prea lungi care se pierd în banalităţi ridicole sau ocolesc subiectul în chip vădit. Astfel, în loc să se scrie, de pildă, despre Coşbuc, se scrie despre Ştefan cel Mare, sau despre străjerie; ori se fac încheieri pompoase, cu anumite exclamaţii şi urări de sănătate, ceea ce nu poate fi admis, atât pentru seriozitatea cât şi pentru secretul lucrării scrise. Alţi candidaţi fixează planul compunerii la sfârşitul lucrării, socotind planul ca o lămurire pentru profesor şi nu drept un preţios îndreptar pentru sine. De aceea, e bine să ştie candidatul că i se cere şi o ţinută anumită ca şi o regulă în scris: fără sublinieri curioase, fără exclamări sau urături; şi cu acelaşi fel de cerneală şi de hârtie.

Fondul compunerii.

Cunoscând elementele de formă, urmează să folosim cu artă şi elementele de fond ale unei compuneri.

Orice compunere va cuprinde în sine, concomitent şi armonic împletit într'o gradaţie ascendentă de sentimente şi idei, următoarele puncte: conţinutul complet al subiectului şi numai al subiectului, sentimente şi idei alese, sentimentul fundamental cerut de sensul subiectului, ideea principală cerută de logica subiectului; figuri de stil şi de cugetare pentru plăcerea artistică a compunerii; comparaţiile pentru argumentarea valorii estetice, aşa fel ca orice compunere să apară asemănătoare unei

construcţii, la care putem deosebi forma, întregul (fondul) şi armonia. Numai aşa lucrarea poate avea şi un stil.

Analize literare.

La o analiză literară se face operaţia inversă compunerii.

Tocmai prin faptul că analizăm, aceasta înseamnă desfacerea elementelor componente ale unei compoziţii, în proză sau versuri, din împletirea lor concomitentă şi armonică, în succesiunea punctelor analizei şi anume: (autorul şi titlul, ediţia, localitatea, anul).

1. Fondul

a. Conţinutul pe scurt sau rezumatul operei.

b. Impresii şi sentimente { plăcere { bucurie, entuziasm, simpatie, ambiţie etc. ; neplăcere { frică, antipatie etc. ; { inferioare: egoism, orgoliu, vanitate etc.

c. Idei generale; ispăşirea, binele, etc.)

d. Sentimentul fundamental: moral, naţional, nelinişteа metafizică, onoarea, iubirea etc).

e. Ideea principală [sacrificiul, triumful moral etc).

f. Elementul descriptiv [pitoresc, sublim, comic, graţios etc.

g. Portrete (în opere epice ori dramatice]: fizic, psihic, mixt, colectiv.

h. Caracterizări (în opere epice ori dramatice].

i. Comparaţie cu altă operă.

j. Tip (clasic, romantic, realist, naturalist, simbolist).

k. Gen (liric, epic, dramatic, didactic] ori subgen: retoric, istoric.

l. Specii aparţinând fiecărui gen.

2. Forma.

a. Proză { poetică ; ştiinţifică ; retorică

b. Versuri { strofe ; ritm (trohaic, iambic, dactil, amfibrach etc]. ; rimă [perfectă, asonanţă]. ; cezură.

3. Armonia

a. Stilul { calităţi : natural, precis, sugestiv, propriu, pur, nobil etc.
defecte : barbarisme, neologisme, provincialisme, arhaisme, etc.

b. Muzicalitatea : onomatopeea, armonia imitativă etc.
c. Figuri de stil : metafora, sinecdoca, catacreza etc.
d. „ „ cugetare : comparaţia, interogaţia, exclamaţia, perifraza, enumeraţia, hiperbola, antiteza, personificarea, apostrofa, alegoria etc.

In orice operă, cititorul studios ar putea urmări anumite motive sau teme, care să oglindească etnicul românesc deoparte şi influenţele străine de altă parte. Scoaterea numai în ordinea alfabetică a temelor, la sfârşitul unei analize sau pe un carnet special, cu arătarea paginei din carte, ar da un bogat material folositor la cunoaşterea unităţilor sociale, prin căminele culturale ori prin serviciul social — Dăm câteva indicii în ordine alfabetică.

Agatirşii, agricultura (horticultura, pomicultura, etc.), alimentaţia, arbori, argintul, arheologie, armata (împărţire : pedestrime, cavalerie — cai, harnaşament, zăbale, pinteni ; îmbrăcăminte : tunica, coif, toga etc.) ; arme (cară de luptă, săgeată, securi, scuturi, spade, trompete, bucium, steaguri) ; arta (arhitectura, muzica, pictura, poezia, sculptura, jocurile, cusături, incrustări); aurul, basme, biserica, bresle (fierari, lemnari, tinichigii, curelari etc.): bogăţii (minerale, lemnoase, vegetale, animale, etc.); bronz, ceramica (cupe, boluri, cratiţe, ceşti, căni ulcele, farfurii, urne, strecurători, ulcioare şi alte vase vechi); cetăţi, civilizaţie şi cultură (după epoci : preistorice şi istorice); comerţ, copilul, crucea, cultul şi ritul (la botez, cununii, înmormântări, praznice, hramuri, etc.); drumuri, Evrei, familia, fierul, filologie, folklor (după genuri şi specii populare ; după regiuni cu pronunţare proprie); gândire (funcţiuni sufleteşti); Geţii, Goţii, igienă, îmbrăcăminte (cămaşa, cingătoarea, chimirul, mantaua, nasturi, catarame, podoabe : ace, fibule, diademe, cercei, brăţări, lanţuri, inele, pendantive, mărgele); industria casnică (cusături, ţesătorie); industria naţională; influenţe (tracică, ilirică, cimeriană, scitică, elenă, celtică, germană, romană, italiană (veche) şi influenţe mai nouă); influenţe reciproce; învăţători, învăţământ românesc, istorie românească după epoci şi ani; legende, lemnul (epoca lemnului : cetăţi, case, unelte, mobile, obiecte);

locuințe (construcții, așezări); medicină (plante, leacuri); migrațiuni, mitologie populară (soare, lună, stele, zei, eroi, idoli, smei, basme); monede, morala, muzica instrumentală (instrumente: frunza, cimpoiul, fluerul, trișca, țipa, naiul, flautul); obiceiuri sau năravuri (datini, credințe, superstiții); onomastică (nume vechi, porecle); organizație socială, păstoritul, pescuitul, piatra (epoci vechi); poezia, profesiuni (preoți, avocați, ingineri, medici, etc); psihic (însușiri și funcțiuni psice', portrete de bărbați, de femei etc; religie, satele (istoric, așezări); școala românească, stilul românesc, steagul, sulimanuri, Țiganii (alte neamuri); toponimie, unelte (pile, ace, foarfeci, undițe, sfredel, coase, dălți, tesle, cazma, baros, cuțit, clește, cârlige, nicovală, pieptени, cosoare, seceri, coase, grapă, plug, oglinzi, secure, ciocan, cute, bice, cară, unelte chirurgicale etc); urme romane, urme vechi: vase (borcane, pive, rășnițe, cazane, căldări etc); viticultura, zootehnie. — La urmă se vor nota meleagurile natale, critici și păreri proprii, căutând să se scoată la lumină specificul românesc [1]).

Și, însfârșit, o metodă analitico-sintetică va trebui să fie folosită la o compunere, în care se cere zugrăvirea unei epoci literare după genuri sau evoluția unei specii literare.

Genuri și specii.

Literatura estetică se reduce de fapt la trei genuri literare: liric, epic și dramatic. Istoria literaturii mai consideră și alte genuri: didactic, ori subgenuri: retoric și istoric.

Redăm, în cele ce urmează, schema fiecărui gen literar, cu speciile care îi aparțin fiecăruia și cu câte un exemplu caracteristic, după îndrumările Institutului de literatură al D-lui M. Dragomirescu.

Genul liric. A. Popular. B. Cult.

A Popular. Specii: a. Doine. b. Cântece. c. Hore. d. Bocet.

a) *Doina* { păstorești { ciobănești: *Ciobanul* (col. Alecsandri).
haiducești: *Cântecul haiducului* (col Alecsandri).
călugărești: *Cântecul călugărului* (col Alecsandri).
vânătorești: *Amărîtă turturea* (col. G. Dem. Teodorescu).

1) Cf. Getica, de V. Pârvan.

- a) *Doine*
  - plugăreşti
    - plugăreşti: *Cântecul plugarului* (col. Alecsandri).
    - răzeşeşti: *Cântecul răzeşului* (col. Alecs).
  - ostăşeşti
    - din ţară: col. Alecsandri.
    - cătăneşti (din roble) col. V. Alecsandri şi col. V. Onişor.
- b) *Cântece de lume*
  - de jale, din colecţia V. Alecsandri
  - de dor, din colecţia O. Densuşianu: *Flori alese.*
  - de dragoste, din colecţia G. Cardaş: *Cântece populare moldoveneşti.*
  - de înstrăinare, din colecţia I. G. Bibicescu: *Poezii populare din Transilvania.*
  - de despărţire, din colecţia G. Dem. Teodorescu: *Poezii populare.*
  - de voinicie, din colecţia T. Pamfile: *Cântece de ţară.*
  - de răzbunare, din colecţia Iarnik-Bârseanul: *Doine şi strigături.*
- c) Hore (strigături)
  - de sat, din colecţia V. Alecsandri.
  - „ nuntă, „ „ Iarik-Bârseanu.
  - „ cumetrii, „ „ M. Eminescu: *Poezii pop.*
  - „ hramuri, „ „ Alecsandri şi O. Densuşianu
- d) *Bocete*
  - la înmormântare (col. S. Fl. Marian: *Înmormântarea la Români*).
  - la praznice (col. T. Burada: *Bocetele populare la Români*).
  - la desgropări (col. T. Burada: *Bocetele populare la Români*).

B. **Cult.** 1. Oda. 2. Satira. 3. Contemplaţia.

1. *Oda.* a) Oda propriu zisă; b) elegia; c) cântecul.

- a) *Oda*
  - sacră
    - Rugăciune: *Rugăciune* de V. Cârlova, Eliade, Gr. Alexandrescu, Eminescu, O. Goga.
    - Psalm: *Psalmi* de Dosoftei, V. Militaru.
    - Imn religios: *Heruvicul*; *Ave Maria.*
  - eroică
    - universală: *Cinci Mai*, de Manzzoni.
    - patriotică: *Odă ostaşilor români. La statuia lui Ştefan cel Mare*, de V. Alecsandri.
    - Marş: *Deşteaptă-te Române*, de A. Mureşanu
    - Imn patriotic: *Imn regal*, de V. Alecsandri.
  - filosofico-socială
    - *Anul 1840*, de Gr. Alexandrescu; *Către Pace*, de P. Cerna.

b) *Elegia*
- intimă: *Melancolie. Mai am un singur dor*, de M. Eminescu.
- erotică: *S'a dus amorul*, de M. Eminescu.
- erotică: *Iulia către Ovidie*, de C. Conachi.
- filosofică: *Mortua est*; *Cu mâine zilele...* de M. Eminescu; *Dormi iubito*, de Vlăhuță.
- funebră: *La moartea lui Aron Pumnul*, de M. Eminescu.
- oda elegiacă: *Ruinurile Târgoviștei*, de V. Cârlova; *Umbra lui Mircea la Cozia*, de Gr. Alexandrescu, *La Bucovina*, de Eminescu.

c) *Cântecul*
- popular: *Ce te legeni, codrule*, de M. Eminescu
- cult: *Dorința*, de M. Eminescu.
- rafinat: (Romanța) *Romanța cheii*, de Ion Minulescu.

2. *Satira*: a) satira propriu zisă; b) scrisoarea (epistola); c) epigrama.

a) *Satira*
- vehementă: *Delendum*, *Liniște*, de Al. Vlăhuță, *Scrisoarea a III-a* partea a II-a, de M. Eminescu.
- ironică: *Criticilor mei*, de M. Eminescu.
- amabilă: *Cometei*, de Gr. Alexandrescu.

b) *Scrisoarea*
- dialogică: *Epistole*, de Horațiu; *Epistole...* de Gr. Alexandrescu.
- didactică: *L'art poétique de Boileau*; *Satira duhului meu*, de Gr. Alexandrescu.
- filosofică-socială: *Scrisoarea I p. I*; *Scrisoarea IV*, de M. Eminescu.

c) *Epigrama*
- intimă: *Epigramele* lui Cincinat Pavelescu.
- didactică: „ „ Radu Rosetti.
- filosofică: „ „ A. C. Cuza.

3. *Contemplația*: a) descriptivă [pastelul]; b) narativă. c) reflexivă.

Descriptivă, a) *Pastelul*
- static: *Malul Siretului*, de V. Alecsandri.
- dinamic: *Primăvara*, de P. Cerna.
- metaforic: *Măcăleandrul*, de O. Cazimir.
- filosofic: *Vara* de G. Coșbuc.
- idilic: *Nunta'n codru*, de G. Coșbuc.

b) *Narativă*
- idila . . .
  - pastorală: *Păstorița*, de G. Coșbuc
  - agricolă: *Bucolice*, de Vergilius
  - erotică: *Rea de plată*, de Coșbuc
- balada lirică: *Făt Frumos din Tei*, de Eminescu
- poema lirică: *Luceafărul*, de M. Eminescu.

c) *Reflexivă* { meditaţia { religioasă: *Rugăciunea unui Dac*, de M. Eminescu; filosofică: *Scrisoarea I*, de M. Eminescu; poetică: *Scrisoarea II*, de M. Eminescu } — sonetul: *S'a stins viaţa*, de M. Eminescu; glosa: *Glossa*, de M. Eminescu; pantumul: *Pantumul*, de Cincinat Pavelescu; rondelul: *Rondeluri*, de Al. Macedonski; gazelul: *Gazel*, de Gh. Coşbuc. } *Poezii fixe*

Genul epic. A. Popular. B. Cult.

A. Popular: a) colindul; b) pluguşorul; c) oraţia; d) cântecul bătrânesc (balada) e) tradiţia; f) basmul.

a) *Colindul* { Colinde în colecţia G. Dem. Teodorescu; Cântec de stea în colecţia *Cântece de stea* (Fundaţia Principile Carol).

b) *Pluguşorul*: în colecţia G. Dem. Teodorescu

c) *Oraţia* { de peţit „ „ „; de nuntă „ „ „; „ cumătrie în colecţia G. Dem. Teodorescu

d) Cântec bătrânesc { istoric: *Oprişanul*, în colecţia Alecsandri; haiducesc: *Toma Alimoş*, în col. Alecsandri; păstoresc: *Mioriţa* „ „ „; vânătoresc: *Iorgu Iorgovan* „ „ „; familiar: *Rada* „ „ „; solar: *Soarele şi luna* „ „ „ }

e) *Tradiţia:* { istorică: *O seamă de cuvinte*, de I. Neculce; mitologică: Ţ. Pamfile, *Mitologie românească*; legendară: S. Fl. Marian: *Legende . . .* }

f) *Basmul* { istorioare: *O şezătoare la ţară*, de A. Pann; povestiri: M. Lunglanu: *Povestiri*; poveşti: P. Ispirescu: *Basmele Românilor*. }

B. Cult. Specii: 1. Legenda. 2. Balada. 3. Basmul. 4. Poema erolcă. 5. Epopeea. 6. Schiţa. 7. Nuvela. 8. Romanul.

1. *Legenda*
   - istorică: *Daniil Sihastru, Mama lui Ştefan cel Mare*, de D. Bolintineanu.
   - mitologică: *Legende*, de V. Alecsandri.
   - fantastică: *Strigoii*, de M. Eminescu.

2. *Balada*
   - istorică: *Paşa Hassan, Ştefăniţă Vodă, Carol al IX-lea*, de G. Coşbuc.
   - haiducească: *Pui de găi*, de T. Arghezi.
   - păstorească: *Mioriţa*, în varianta Alecsandri.
   - socială: *Nunta Zamfirii, Moartea lui Fulger de Coşbuc.*
   - mitologică: *Prier şi Fata Iernii*, de Alecsandri
   - exotică: *El Zorab*, de G. Coşbuc.
   - umoristică: *Cetatea Neamţului, Lordul John*, de G. Coşbuc; *Al mai tare om din lumie*, de Victor Vlad Delamarina.

3. *Basmul*
   - versificat: *Călin*, de M. Eminescu; *Marioara Florioara, Înşiră-te mărgărite*, de V. Alecsandri
   - în proză: *Făt frumos din lacrimă*, de M. Eminescu

4. *Poema eroică*: *Dan căpitan de plai, Dumbrava Roşie*, de V. Alecsandri; *Aprodul purice*, de C. Negruzzi; *Scrisoarea III* (Lupta dela Rovine), de M. Eminescu.

5. *Epopeea*
   - populară: *Iliada, Odiseea.*
   - cultă: *Eneida*, de Vergilius; *Divina Comedia*, de Dante. *Mihaiada*, de Eliade; *Traianida*, de Bolintineanu.
   - erol-comică: *Ţiganiada*, de Budai-Deleanu.

6. *Schiţa*
   - patetică: *Luminiţa, Fefeleaga*, de I. Agârbiceanu; *Puiul*, de Brătescu-Voineşti.
   - umoristică: *Metamorfoză*, de I. Al. Brătescu-Voineşti.
   - psiho'ogică: *Invingătorul lui Napoleon*, de D. Patraşcanu.

7. *Nuvela*
   - istorică: *Alexandru Lăpuşneanu*, de C. Negruzzi; *Doamna Chiajna*; *Mihnea cel Rău*, de Al. Odobescu.
   - realistă: *Niculăiţă Minciună*, de I. Al. Brătescu—Voineşti.
   - romantică: *Cezara*, de M. Eminescu.
   - psihologică: *O fărâie de Paşti*, de I. L. Caragiale
   - de caracter: *Hagi Tudose*, de B. Delavrancea.

7. *Nuvela*:
- filosofică: *Sărmanul Dionis*, de M. Eminescu.
- umoristică: *Călătorului îi şade bine cu drumul*, de Brătescu—Voineşti.
- patetică: *In lume*, de I. Popovici—Bănăţeanu.
- socială: *Popa Tanda*, de I. Slavici.

8. *Romanul*:
- istoric: *Zodia Cancerului*, Şomii, de M. Sadoveanu.
- psihologic: *Pădurea Spânzuraţilor*, de L. Rebreanu
- filosofic: *Adam şi Eva* " " "
- social: *Ion, Răscoala* " " "
- religios: *Monahul Damian*, de V. Demetrius.
- erotic: *Dan*, de Al. Vlahuţă.

Genul dramatic. A. **Poporan.** B. **Cult.**

A. *Poporan*: a). Priveghiul. b). Banta (Capra). c). Vicleimul. d). Jocul păpuşilor.

B. *Cult*: a). Tragedia. b). Drama. c). Comedia. d), Piesa.

a) *Tragedia*:
- clasică: *Antigona*, de Sofocles.
- neoclasică; *Andromaca*, de Racine.
- shakespeareană: *Hamlet*, de Shakespeare.

b) *Drama*:
- romantică: *Despot Vodă*, de V. Alecsandri.
- realistă: *Năpasta*, de I. L. Caragiale.
- tragi-comedia: *Patima Roşie*, de M. Sorbul.

c) *Comedia*:
- de moravuri: *O Scrisoare pierdută*, de Caragiale.
- de intrigă: *D'ale Carnavalului* " "
- de caracter: *Hagi Tudose*, de B. Delavrancea.

d) *Piesa*:
- monologul: *Barbu Lăutaru*, de V. Alecsandri.
- dialogul: *Două Surde*, de Fl. Cristescu.
- sceneta: *La Turnu Măgurele*, de V. Alecsandri.
- vodevilul: *Millo Director* " "
- opereta: *Nunta Ţărănească* " "

Genul didactic. A. **Poporan.** B. **Cult.**

A. *Poporan*: a]. Proverbe. b]. Maxime. c]. Zicători. d]. Snoave. e]. Ghicitori.

B. *Cult*: a]. Fabula. b]. Anecdota. c). Poema didactică.

a] *Fabula*:
- din viaţa animalelor: *Boul şi Viţelul*, de Gr. Alexandrescu.
- din viaţa plantelor: *Măcieşul şi Florile*, de Eliade Rădulescu.
- din lumea lucrurilor: *Gheata şi Şoşonul*, de G. Ranetti.
- din viaţa oamenilor: *Stăpânul şi Sluga*, de Esop. (Apologul).

b) *Anecdota* { în versuri: *Anecdote*, de T. Speranţia.
în proză: *Moş Ion Roată*, de I. Creangă.

c) *Poema didactică* { *egloge*, de Vergilius.
bucolice, de „ ; *Anul cel mănos*, de V. Aaron.
georgice, „ „

Subgenul oratoric. A. Discursul.

A) *Discursul* {
demonstrtaiv: *Rostul scriitorilor*, de O. Goga.
deliberativ: *Unirea tuturor Românilor*, de Iuliu Maniu.
judiciar: *Pentru Caragiale*, de B. Delavrancea.
solemn: *Alegerea lui Cuza-Vodă*, de M. Cogălniceanu.
diplomatic: *La Congresul din Berlin*, de M. Cogălniceanu.
predica: *Didahii*, de Antim Ivireanu.
panegiricul: *Panegiricul lui Ştefan cel Mare*, de Vartolomei Măzăreanu.
pastorala: *Pastorala Patriarhului Miron al României*, la Paşti.

Subgenul istoric.

a) Biografia: *A. T. Laurian*, de I. Bianu; *Grigorescu*, de Al. Vlahuţă.

b) Autobiografia: *Autobiografie*, de M. Kogălniceanu.

c) Memorii; *Memoriile Regelui Carol I al României.*

d) Amintirea: *In Nirvana*, de I. L. Caragiale.

e) Jurnalul: Note, de Al. Vlăhuţă.

Din cele trei capitole mari; istoria limbii, istoria literaturii şi estetica literară după genuri, se pot scoate un şir de subiecte, asupra cărora fiecare poate medita din timp. Astfel, din *istoria limbii române*:

1. Teritoriul de formaţie al limbii române şi formarea limbii (răspândire, legi şi fenomene fonetice, sau gramaticale).

b) Dialectele şi graiurile limbii române (formare, particularităţi caracteristice, particularităţi comune).

c) Influenţe străine în limbă şi influenţele reciproce.

d) Latinitatea limbii române (dovezi istorice, geografice, religioase, psihice, lingvistice).

Chestionar: Ce popoare locuiau în N. şi S. Dunării, înainte de venirea Romanilor?[1]) Ce ştim despre Geţi? Când a

1) V. Ţăranu: Lecţiuni de ist. lit. I, Piatra N. 1936.

început cucerirea romană şi procesul de romanizare? Cum s'a făcut romanizarea? Care sunt legile şi fenomenele fonetice? Cum s'a format limba română? Ce moşteneşte limba română din gramatica limbii latine populare (gram. istorică)? Ce păstrează lexicul românesc din vocabularul latin? Care-i elementul autohton? Ce influenţe străine avem în limbă? Când s'a închegat l. română? În ce constă unitatea organică a dialectelor l. române? Ce este un dialect, dar un grai? Ce ştim despre vieaţa Aromânilor? Ce ştim despre vieaţa şi limba Maramureşenilor? Ce este rotacismul? Teoria roeslerianâ. Daţi exemple de aferează, protează, apocopă, sincopă, metatează, sinerează, epitează, epentează, analogie, africatizare [1]). Să se construiască harta Daciei preromane şi romane. Să se completeze schema de mai jos a fonetismului românesc:

a + m > âm = campus > câmp
a + n > ân = panem > pâne
b intervocalic > v = habere > avere
c + i, e > ţ = facia > faţă
c + l > chl = clamare > chiamare
c + s > ps = cocsa > coapsă
c + t > pt = lucta > luptă
d + i, e > z = dies > zi, deus > zeu (dz : africatizare).
g + l > ghl = glanda > ghindă
h iniţial cade = habere > avere (afereză).
l intervocalic > r = mola > moară
n " > r = bine > binre, bire (la Istro-Români, Moţi).
o > oa (diftongare): mola > moară (când ?).
r final cade = frater > frate (apocopa).
v > b = veteranus > bătrân.

De unde derivă cuvintele: mână, cântă, ghiaţă, chele, lapte, zână, soare, Dumnezeu ?.

Ce au devenit în l. rom. cuvintele latine: rogationem, trunculus, paludem, factura, basilica, oculus, glemus, hospitium, urceolus ?.

Din istoria literaturii române se pot scoate, la fel, anumite chestionare şi subiecte.

Epoca veche:

Care este istoricul alfabetului? Cum s'a născut literatura scrisă la Români? Cele mai vechi manuscrise (msse) slavone?

---

1) Cel puţin un exemplu din toate, pentru fiecare categorie de examene

Cele mai vechi manuscrise româneşti ? Care-s particularităţile lingvistice ale primelor texte rom ? Cunoaştem o mărturie foarte veche de limbă străromână (torna, torna, fratre) ?[1]) Istoricul tiparului ? Cele mai vechi cărţi tipărite în slavoneşte la noi ? Cele dintâi tipărituri în româneşte ? Care este valoarea lui Coresi ? Cine sunt continuatorii lui Coresi? Cum se înfăţişează limba română în cele mai vechi acte ? Comparaţie între Coresi şi Varlaam. Biblia în literatura română. Caracterizarea epocii culturale a lui Matei Basarab şi Vasile Lupu. Cine a fost Petru Movilă ? Începutul versificaţiei în româneşte. Începutul oratoriei la Români. Epoca lui Constantin Brâncoveanu. Unde s'au scris pomelnice şi anale ? Care-s cronicarii de limbă slavonă ? Care-i cuprinsul cronicelor lui Ureche, Costin şi Neculce ? Care sunt izvoarele cronicelor moldoveneşti ? Care-i concepţia istorică a cronicarilor ? Ce însemnătate literară au cronicele ? Care-s cronicarii din Muntenia ? Ce ştim din viaţa lui D. Cantemir ? Cum se împarte opera lui D. Cantemir ? Ce ştim despre Neculai Milescu ? Care este literatura [juridică [Pravilele]. Şcoale şi dascăli din vechime. [2]].

Pentru această epocă veche se pot fixa şi subiecte generale pentru studiu :

1. Naşterea literaturii scrise în limba română şi impunerea definitivă a limbii literare [3]).

2. Reacţiunea şi lupta împotriva slavonismului până la triumful limbii române.

3. Curentele religioase şi urmările lor.

4. Primele idei de unire la scriitorii noştri.

5. Comparaţie între vechea literatură religioasă şi istorică.

6. Începutul oratoriei la Români.

7. Comparaţie între cronicarii din Moldova şi Muntenia.

8. Cronicile ca izvoare de inspiraţie pentru poeţi şi prozatori.

9. Cărturari români în slujba culturii altor neamuri.

Literatura populară.

Cum se împarte lit. populară ? Cum a luat naştere lit. populară ? Cine a colecţionat lit. populară ? Cum se face o colecţie de folklor ? Ce valoare au *cărţile* poporane ?

---

1) V. Ţăranu, Pagini culturale, Piatra-N. 1938.

2) " " " " " "

3) Cf. Nedioglu, Manualul cl. VIII, 1937, pp. 145—216.

Subiecte : 1. Valoarea documentară şi estetică a literaturii populare.
2. Sufletul Românului oglindit în poezia populară.
3. Doina.
4. Literatura populară ca izvor de cultură autohtonă (pentru toate materiile de învăţământ).

Epoca modernă. Chestionar şi subiecte:

I, Ce este Şcoala Ardeleană ? (Care-s reprezentanţii acestei şcoale ? Care sunt scrierile principale ale corifeilor Şcoalei ardelene ? Care sunt ideile Şcoalei ardelene (istorice, filologice, teologice, didactice, literare). Ce este curentul latinist ? Care sunt reprezentanţii acestui curent pentru fiecare provincie românească ? Ce ştim despre curentul latinist la Aromâni ? Începutul şcoalei naţionale. Care sunt exagerările latiniştilor ? Care sunt meritele latiniştilor ? Ţiganiada. Inspiraţia clasică în literatura noastră. Curentul grecesc. Începutul influenţei franceze, italiene şi germane. Poezia Văcăreştilor. Care-s poeţii romantici ? Care-s poeziile lui Cârlova. Ideile şi sentimentele din poeziile lui Cârlova şi Al. Hrisoverghi. Ce ştim din viaţa lui Gh. Asachi ? Care-i activitatea lui Asachi ? Cum se împarte opera lui Asachi ? Dar a lui Eliade Rădulescu ? Cum este supranumit Eliade ? Comparaţie între Asachi şi Eliade Rădulescu.

Ce ştim din viaţa lui Gr. Alexandrescu ? Cum se împarte opera sa ? Dar a lui N. Bălcescu, M. Kogălniceanu ? Comparaţie între N. Bălcescu şi M. Kogălniceanu, Concepţia lor istorică ? Ce ştim despre C. Negruzzi ? Opera sa ? Începutul nuvelei în lit. română. Opera lui Al. Russo ? Cum este supranumit Al. Russo ? Cum este supranumit Andrei Mureşanu ? Opera lui D. Bolintineanu. Ce ştim despre N. Filimon ? Începutul romanului în lit. română, Ce ştim despre viaţa şi opera lui Anton Pann ? Biografia lui V. Alecsandri. Activitatea lui V. Alecsandri. Cum se împarte opera lui Alecsandri ? Drumurile lui V. Alecsandri. Inspiraţia poporană în opera lui Alecsandri. Poezia patriotică a lui Alecsandri. Pastelurile lui Alecsandri. Teatru lui Alecsandri. Moravurile sociale oglindite în comediile lui Alecsandri. Trecutul în poezia lui Alecsandri. Limba şi stilul în scrierile lui Alecsandri. Din viaţa lui I. Ghica. Viaţa socială în scrisorile lui Ghica. Scrisorile lui Ghica în comparaţie cu ale lui C. Negruzzi. Ideile pedagogice ale lui I. Ghica.

Din cele notate până aici, la epoca modernă, s'ar putea scoate subiecte generale :

1. Şcoala Ardeleană şi urmările acestei mişcări culturale.
2. Istoricul Şcoalei ardelene în comparaţie cu cronicarii.
3. Reacţiunea şi lupta în contra străinismului până la triumful limbii române în şcoala naţională.
4. Cele mai vechi instituţii de cultură la Români.
5. Scriitorii redeşteptării naţionale.
6. Scriitorii generaţiei dela 1848 şi ideile lor de unire.
7. Curentul popular.
8. Influenţa apuseană în spiritul românesc şi în literatura română.
9. Începutul poeziei lirice culte.
10. Istoricul revistelor româneşti şi programul lor.
11. Teatrul la Români.
12. Fabula în literatura română [1].
13. Proza artistică până la Al. I. Odobescu [2].

II. Din viaţa lui Al. Odobescu. Cum se împarte opera lui Odobescu ? Pseudokineghetikos, carte fundamentală a oricărui cărturar român. Natura românească în scrierile lui Odobescu. Ideile lui Odobescu pentru îndrumarea tineretului. Ideile lui Odobescu asupra limbii. Stilul în opera lui Odobescu. Din viaţa lui B. P. Hasdeu. Cum se împarte opera lui Hasdeu ? Ideile filologice ale lui Hasdeu, Concepţia istorică a lui Hasdeu. Critica la Români. Doctrina estetică a lui Titu Maiorescu. Biografia lui M. Eminescu [3])

Cum se împarte opera lui Eminescu ? Poezia patriotică a lui Eminescu. Trecutul în poezia lui Eminescu. Natura în poezia luiEminescu. Poezia erotică a lui Eminescu. Concepţii filosofice poetizate de Eminescu. Ideile lui Eminescu despre om şi univers. Inspiraţia poporană în opera lui Eminescu. Crearea limbii artistice. Poezia durerii umane la Eminescu. Nuvela filosofică a lui Eminescu. Eminescu şi Grigore Alexandrescu. Cugetarea politică a lui Eminescu. Armonia în poezia lui Eminescu. Viaţa şi opera lui Ion Creangă. Concepţia de viaţă românească în opera lui Creangă. Copilul în Amintirile lui Creangă. Valoarea psihologică şi filosofică a basmelor lui Creangă. Creangă şi „Metoda Nouă" [4]). Limba lui Creangă. Opera lui Caragiale. Moravurile sociale oglindite în comediile lui Caragiale. Formulele comice din comediile lui Caragiale. Comicul lui Caragiale.

1) G. Cardaş: Fabula în lit. română.
2) G. Nedioglu. Manual cl. VIII, 1937 pag. 308-334.
3) G. Călinescu: Viaţa lui Eminescu.
4) V. Ţăranu: Pagini culturale, Piatra-N. 1938.

Comediile lui Caragiale în comparaţie cu ale lui Alecsandri. Copilul în schiţele lui Caragiale. Caracterele în scrierile lui Caragiale. Drama lui Caragiale. Viaţa lui Al. Vlăhuţă. Cum se împarte opera lui Vlahuţă? Iubirea în poezia lui Vlahuţă? Comparaţie între poezia lui Vlahuţă şi a lui Eminescu. Concepţia de viaţă în opera lui Vlahuţă. Valoarea morală a scrierilor lui Vlahuţă. Cum se împarte opera lui Duiliu Zamfirescu.? [1]). Dragostea de pământ şi dragostea de ţară în romanele lui D. Zamfirescu. Clasicismul poeziei lui D. Zamfirescu.

Cum se împarte opera lui B. Delavrancea? [2]). Anotimpurile româneşti în scrierile lui Delavrancea. Portrete şi caractere în scrierile lui Delavrancea. Drama istorică a lui Delavrancea Biografia lui G. Coşbuc. Pastelurile lui Coşbuc. Reînvierea trecutului în poezia lui Coşbuc. Poezia patriotică a lui Coşbuc. Fondul social în poezia lui Coşbuc. Crezul filosofic al ţărănimii noastre în poezia lui Coşbuc. Ţăranii şi natura în opera lui Coşbuc. Forma poeziilor lui Coşbuc. Din viaţa lui Slavici. Nuvelele lui Slavici. Nuvela rustică a lui Slavici. Caractere ţărăneşti în opera lui Slavici. Preotul şi învăţătorul în opera lui Slavici. Viaţa intimă în poezia lui St. O. Iosif. Viaţa patriarhală în poezia lui Iosif. Sentimentele: erotic, patriotic şi ideile filosofice în poezia lui Panait Cerna. Din lumea celor care nu cuvântă, de Emil Gârleanu. Omul şi natura în opera lui Calistrat Hogaş.

Din chestionarele şi temele de mai sus se pot scoate câteva subiecte generale:

1. Moravurile sociale oglindite în comedie.
2. Reacţiunea tradiţionalistă şi lupta în contra exagerărilor diferitelor curente? [3]).
3. Junimea şi vechiul curent naţional.
4. Scriitorii romantici şi romantismul în lit. română.
5. Scriitorii clasici şi clasicismul în lit. română.
6. Scriitorii realişti şi realismul „ „ „
7. Scriitorii naturalişti şi naturalismul în lit. română.
8. Războiul de neatârnare ca izvor de inspiraţie pentru scriitorii noştri.

Epoca contemporană.

Poezia. Viaţa lui O. Goga. Poezia patriotică a lui O. Goga.

---

1) Lucian Predescu: Duiliu Zamfirescu, ed. Cugetarea.
2) „ „ Barbu Delavrancea „ „
3) G. Nedioglu. Manual VIII, 1937 p. 241-276.

Figurile tipice ale satelor în poezia lui Goga; Poezia familiară, sătească, provincială şi socială a lui Goga [1]). Mistica naţională şi revoluţionară în poezia lui Goga.

Care sunt poeţii simboliştii? Ce poezie cunoaştem din D. Anghel? Cum este supranumit D. Anghel? Ce poezii cunoaştem din I. Minulescu? Cum este fondul muzical în poezia lui Minulescu? Care este forma poeziilor lui Minulescu? V. G. Bacovia şi poezia oboselii morale. Nichifor Crainic şi poezia tradiţionalistă creatoare. Locurile natale în poezia lui N. Crainic. Ortodoxismul creştin în opera lui N. Crainic. Expresionismul literar şi Lucian Blaga. Mistica religioasă în poezia lui Blaga. Umorul în poezia lui G. Topârceanu. Natura românească în poezia lui I. Pillat. Tragicul naţional în poezia lui G. Gregorian. Fabula lui V. Militaru. Clocotul libertăţii în poezia lui Aron Cotruş; etc.

Proza. Umorul în scrierile lui D. D. Patraşcanu. Principiul binelui şi al răului în opera lui Gala Galaction. Drama istorică a lui Mihail Sorbul. Stilul în opera lui Gib. Mihăescu. Viaţa patriarhală în scrierile lui Lascarov-Moldoveanu. Sbuciumul colectivităţii anonime în opera lui Panait Istrati.

Conflicte şi procese sufleteşti în romanele lui G. M. Vlădescu. Umorul şi tragicul rustic în romanele lui Victor I. Popa. Problema inadaptabilităţii în opera lui Al. I. Brătescu-Voineşti [2]). Autohtonismul în opera lui M. Sadoveanu. Evocarea trecutului în romanele lui M. Sadoveanu. Sentimentul misterului şi al morţii în opera lui Sadoveanu. Glasul pământului şi glasul iubirii în romanul *Ion* de L. Rebreanu. Ideea înşăşirii din *Pădurea Spânzuraţilor*, de L. Rebreanu. Fatalitatea psihologică a instinctelor criminale din *Ciuleandra*. Drama societăţii româneşti din *Răscoala*. [3]). (V. Ţăranu Pagini culturale, 1938). Drama politicii româneşti din *Gorila*, toate de L. Rebreanu. Aspectul istoric, social, politic, economic şi moral în romanele lui Cezar Petrescu. Psihologia copilăriei, adolescenţii şi a tinereţii în *La Medeleni*, de I. Teodoreanu. Mediul familiar şi social în *Fundacul Varlaamului*, de I. Teodoreanu. Fondul social în romanele lui C. Stere.

Din literatura epocii contemporane se pot desprinde subiecte, care să lege în chip armonic teme generale cu epocile mai vechi.

---

1) V. Ţăranu: Pagini culturale. Piatra-N. 1938.
2) G. Ibrăileanu: I. Al. Brătescu-Voineşti.
3) V. Ţăranu: Pagini culturale, Piatra-N. 1938.

1. Influenţa literaturii populare asupra celei culte.
2. Oratoria la Români.
3. Pastelul în literatura română.
4. Comedia în " "
5. Drama istorică " "
6. Drama modernă " "
7. Nuvela " "
8. Romanul " "
9. Epigrama " "
10. Descrieri de călătorie.
11. Poezia patriotică în literatura română.
12. " filosofică " " "
13. Sentimentul trecutului " "
14. Figuri de domni şi de boieri zugrăvite în lit. română.
15. Ideile pedagogice ale scriitorilor noştri.
16. Spiritul critic în literatura şi cultura românească [1]).
17. Evoluţia limbii noastre poetice [2]),
18. Învăţătorul şi preotul zugrăviţi în literatură.
19. Literatura amintirilor.
20. Copilul în literatura română [3]).
21. Secolul al XVI-lea, ca izvor de inspiraţie pentru scriitori.
22. Aportul literar al provinciilor româneşti [4]).
23. Unitatea culturală a neamului românesc.
24. Traducătorii marilor opere universale.
25. Proza artistică începând dela Odobescu [5]).
26. Natura operelor religioase [6]).
27. Aspecte ale poeziei lirice [7]).
28. Sămănătorismul.
29. Curentele literare moderniste (simbolismul, impresionismul, expresionismul, dadaismul, etc. [8]).
30. Poeţii profeţii ai neamului,
31. Umorul în literatura română.
32. Literatura războiului.

---

1) G. Ibrăileanu: Spiritul critic în cultura românească.
2) Cl. Nedioglu, Manual VIII, pp. 270-308.
3) Stanciu Stoian: Copilul în literatură.
4) V. Ţăranu: Viaţa culturală a Românilor din Transilvania, Piatra Neamţ, 1936.
5) Cl. Nedioglu: Manual VIII. pp. 334-365.
6) V. Ţăranu: Pagini culturale, Piatra-N. 1938.
7) " " " " " "
8) " " " " " "

33. Limba şi literatura ca valoare formativă a românimii [1]).

34. Natura românească oglindită în scrierile lui Eminescu şi Creangă.

35. Războiul de întregire, izvor de inspiraţie p. scriitori.

36. Scrieri cu caracter educativ pentru diferite vârste.

37. Aspecte ale satului românesc desprinse din scrieri.

38. Pături sociale zugrăvite în scrierile cele mai caracteristice.

39. Însuşiri ale sufletului românesc, aşa cum ni le înfăţişează literatura.

40. Scriitorul favorit.

41. Marii noştri scriitori, în comparaţie cu scriitorii mari ai lumii.

42. Tradiţionalismul nostru literar, în luptă cu exagerările moderniste.

43. Femeia în literatură.

44. Savanţi români (D. Cantemir, B. P. Haşdeu, N. Iorga, V. Pârvan, P. P. Negulescu, D. Gusti etc.)

45. Literatura regească [2]).

Orice alte subiecte nu pot constitui decât teme analoage, care urmează să fie gândite cronologic şi expuse cu căldura sufletească a oricărui candidat.

Gramatică. Ortografie. Caligrafie.

Dacă ţinem seama că eşecul la examenele în scris se datoreşte, în mare parte, lipsurilor gramaticale, ortografice şi scrierii urite, se pune şi întrebarea asupra cauzelor care provoacă lipsurile acestea:

a) În şcoala primară nu se exercită controlul sistematic al corectitudinii scrisului şi cititului.

b) Nu se urmăreşte cu interes imediat gramatica şi ortografia în clasele următoare.

c) Nu este colaborare între profesori pentru apărarea limbii materne.

S'au observat, astfel, elevi din ultima clasă secundară cu o detestabilă ortografie şi fără cunoştinţe elementare de gramatică. Nu e de mirare să vezi elevi cu nota 10 la franceză şi cu nota 4 la română. Aşadar, cauzele de mai sus trebuesc înlăturate, iar gramatica şi ortografia să se urmărească în tot timpul vieţii şcolare,—de către toţi profesorii.

---

1) V. Ţăranu: Pagini culturale, Piatra-N. 1938.

2) . . . . . .

Pentru asimilarea ori cunoaşterea unui atât de bogat material literar, se impune orânduirea lui sistematică în manualele din şcoală, începând din clasa I-a, potrivit cu vârsta elevilor; iar cărţi ajutătoare se vor găsi în bibliotecile de clasă, nu câte un exemplar pentru a umplea registrul inventar cu multe numere, ci cât mai multe exemplare din câteva cărţi reprezentative.

Toate cărţile din bibliotecile şcolare trebue să fie bibliografiate pe autori, materii şi teme de specialitate, pentru înlesnirea studiului. Când elevii nu şi-ar mai pierde vremea cu cărţi obscure, senzaţionale ori nepotrivite cu posibilitatea lor de înţelegere, s'ar câştiga timpul cel mai preţios pentru literatura bună şi necesară. Elevii înclinaţi spre literatură care urmează Literile, vor cunoşte operele caracteristice, indicate mai sus la punctele E. B. C. D. G., înainte de intrarea lor în universitate, iar pentru toate categoriile, se va pregăti atmosfera literară plăcută, care să deştepte gustul de citit, prin şezători, recitări de poezii sau de fragmente importante, procese literare, şedinţe critice etc. Un carnet personal va trebui fiecăruia ca să-şi însemne cartea, autorul, pasagiile plăcute şi lectura ce urmează să şi-o procure.

Cu aceste schematice indicaţiuni, scoatem în evidenţă şi valoarea examenelor. La obiectul limbii române, cu deosebire, datoria noastră se îmbină şi cu plăcerea de a cultiva mintea—ca pe o aleasă grădină—şi de a îmbogăţi sufletul—ca o nepreţuită comoară—cu idei cărturăreşti şi frumuseţi artistice. O pregătire serioasă nu asigură însă numai valoarea individuală a cuiva, ci înalţă nivelul de cultură al neamului şi pentru aceasta nu putem cruţa niciun sacrificiu de muncă intelectuală.

Victor Ţăranu

Necesitatea educației materne

Urmărind statisticele Ministerului Sănătății, constatăm cu durere un procent foarte ridicat de mortalitate a copiilor. S'a constatat că cei mai mulți mor până la vârsta de un an. Această stare se datorește lipsei de grijă a părinților pentru viitorul copiilor lor. Pe lângă vicille de care se fac adesea vinovați părinții înainte și după căsătorie, ei nu se mai străduiesc să-și apropie cunoștințele necesare în materie de îgenă și alimentație a copilului. Ne mor copiii, fiindcă lipsește spiritul de prevedere. Tânăra fată, înainte de căsătorie, ar trebui să aibă mai multe preocupări familiale, conjugale; și mai puține pentru sport sau toalete, create după ultima modă. O mamă sănătoasă la trup și la minte, asigură copilului venirea pe lume fără deficiențe mintale.

Fetele ar trebui să primească sfaturi, desprinse din experiența zilnică, și să asiste la lecțiuni demonstrative. E necesar să se deștepte sentimentul responsabilității materne, și să sădească grija de a-și însuși deprinderi solide pentru viața de familie. Educația mamei apare cu mult mai necesară decât a copilului însuși. Ce folos prezintă pentru o mamă, a cărei conștiință maternă lipsește, sfatul bun sau exemplul elocvent al învățătoarei? Este zădarnică încercarea de a-i schimba felul ei de a fi, dacă nu s'a acționat la timp. Trebue să punem, așadar, un mai mare interes pe educația mamelor. „Pe genunchii femeii se leagănă omenirea", a spus un mare învățat, iar un altul: „O mamă bună valorează mai mult decât o sută de profesori". Viitorul societății noastre este legat de felul cum femeia este educată. Ea trebue să aibă simțul demnității personale, o conștiință morală solidă care să-i dirijeze zilnic toate acțiunile. Se cunoaște importanța eredității în viața unui individ. Multe încercări educative, de modelare a sufletului copilului, rămân fără rezultat. Dealtfel, sculptorul cel mai abil nu poate realiza opere de valoare din ori ce piatră. Și trebue materialul cel mai convenabil, care să-i ușureze înfăptuirea.

In opera de formare a copilului, părinţii sunt artiştii cei mai însemnaţi. In fiecare clipă sunt datori să vegheze asupra faptelor lor. Prin ereditate se crează anumite predispoziţii, iar în mediul familial se câştigă deprinderile, necesare în viaţă. Dacă nu totdeauna părinţii sunt vinovaţi de ereditatea copiilor lor, ei sunt totuşi obligaţi să-i îndrepte, să-i cultive şi să-i perfecţioneze. La opera mamei de formare a copilului, trebue să colaboreze şi soţul. El cimentează—ceea ce construeşte mama. Pentru a obţine o astfel de colaborare, mama trebue să lucreze cu tact, pricepere, bunătate şi să creeze armonia familială necesară.

Virginia Lalu

Paştele Ţiganilor

(Urmare)

Da las'că nici unde-ai fost, nu-i aşa rău de trăit, numai v'o doi gologănaşi să ai, ca să nu stai cu gura rece, ori să te uiţi cu jâle la cei ce beu şi mănâncă, c'apoi îţi cade cam greu, vorba ceea: „cine are bea şi mănâncă, cine nu, se uită". Nu-i vorbă, că nici acolo nu prea ai ce cumpăra de ale gurii, că satu-i cam sărăcăcios şi cei din partea locului o duc din greu. Oleacă de sămănătură mai fac şi ei pe ici pe colea; dar mai mult cei de pe lunca Bistriţei ştiu rândul la pâine. Şi când îi anul bun, samănă la voia întâmplării mai mult grâu, orz şi ovăs, că le trebue paele pentru aşternut la vite, iarna când crapă lemnele şi trosneşte casa de ger. Cei de pe deal mai ară cele corhăni, unde pun câte-un petec de păpuşoi, cartofi şi câte-o leacă de viţă de vie; dar nu de cea mai acătărea cum se pune pe din jos de Bacău până'la târgul Tecuciului, ci la nişte răuruscă, sămânţă de pe la Oradea-Mare, suferitoare la orice vreme ră şi la orice sol de pământ, ca şi ţiganul la ger. Mare hasnă nu prea au depe urma ei; că de copt îi trebue două veri ş'o toamnă lungă; iar la cules te-apucă şi Crăciunul şi tot numai de umplut borş îi bună. Vinu-i acru de-ţi sare căciula de pe cap; iar dacă te-a pus păcatul să bei v'o oală, două, pe inima goală, îţi tulbură tăte borhăile'n tine şi te-apucă nişte strânsori prin pântece, mai rău ca la facere. Şi dacă, Doamne fereşte, te-a prinde şi sughiţul, stârneşti toţi câinii Blăgeştilor, când îi începe a strănuta pe două guri. Da mai bine să-ţi ei de-acasă cam tot ce-ţi trebue de ziua asta: o pâine, două; o bucată de miel fript, un purceluş făcut la

treaba lui, oleacă de slănină ori muşchiuleţ afumat, câteva cepe ori căpăţînă de usturoi, ce-ţi dă gustul la vremea asta, când tot omul îi sătul de atâtea aluaturi şi cozonac ş'ar mai învrăsta-o oleacă şi cu de-alte le.

De cauţi anume, găseşti şi aici oleacă de băuturică mai bunişoară; da-i adusă de pe aiurea: un rachiuaş, o căldăruşă ori o săcărică îndulcită, ca să-ţi pue la cale pântecele înaintea mâncării; că după aceea poţi să torni în el ca'n traista popii, ce ţi-a cădea, ori ca'n coşa ţiganului, ce s'a 'ntâmpla. Setea ţi-o poţi astâmpăra cu o stacană de bere „Zimca" dela Piatra-Neamţului, spumoasă şi gustoasă de tot să bei; ori c'un păhăruţ de vin, pus dinainte la ciubărul cu ghiaţă — alb, de anul acesta, ori de anul trecut, negru şi gros de să stea pe unghie Fie cum o fi, numai să fie şi să aibă şi nevasta teji bunul, ca să nu se burzuluiască vremea.

Pe lângă gospodărie, tăt ţiganul are ş'o grădinuţă c'un strat două de ceapă ori usturoi, care până'la una alta, mai ţine loc şi de brânză câte odată. O tufă de leuştean, tarhon, cimbru, pătrunjel, marar şi tăt neamul buruienilor bune de pus în borş cu fasole, care făcut la treaba lui, uiţi şi de mama peştelui. Câţiva din ei, îs drept gospodari în toată firea; da aiştea, nu-s ţigani uşernici ca cei mai mulţi din ei, — care pălesc pe acasă numai din Paşti în Paşti. Aiştea mai ţin pe lângă ei ş'o vacă cu lapte, un porc la coteţ, câteva găini ş'o haită de câini. Ia, cu fâlna o duc mai greu, că au puţin pământ şi acela nu-i tocmai sol. Cel de luncă, pe unde Bistriţa şi-a făcut de cap acum v'o sută de ani, îi nisipos, pietros şi la secetă cam arde tot ce sameni în el. Cel de corhană şi curăţitură de huceag, îl vede soarele numai cu un ochi.

Da Dumnezeu are grijă de toată lumea; că pentru cei mai necăjiţi oleacă, de cum se îa omătul şi până'la Sf. Dumitru, stau bureţii prin pădure, ca surcelele la tăietor. Şi ţigăncile n'au altă treabă de făcut, decât să-i care mereu cu trăistele şi să-i înşire pe aţă la uscat, pentru când n'or putea deschide uşa de omăt. Cele care se scoală dedimineaţă, mai câştigă şi câte-un gologan de gaz ori de sare; ba de multe ori, când îi anul mănos, duc cu smeură şi mure toată gloaba casei, ba le mai rămâne şi de o fuştă, ori o pereche de încălţări; că nemţii dela fabrica din Buhuş, deabea aşteaptă să le vadă cu coşa plină'n poartă. Fetişcanele mai răsărite au rămas să mai diritice pe acasă şi să aibă grijă şi de dancl să nu facă v'o poznă, ori să cadă în oala cu uncrop. Când nu prea au ce

face, își găsesc ele de lucru; ca'n toată sâmbăta nu le cade bădănaua din mână la boit delegii casei cu roș aprins, ușile albastru deschis și ferestrele în verdele burateculuĭ, cum îi treaba țigănească, ca să fie frumos și bătător la ochi. Poate unde-s ei așa de afumați, fug de negru ca dracu de tămâie. Mai cu seamă partea femeiască, n'ar pune pe ele o fustă, bluză ori casincă neagră, să le picuri cu rășină. Vara o mai duc cum o mai duc, da iarna, bat-o s'o bată, îi cam anevoe pentru cei rămași pe-acasă, că le trebue cam multe și tare-i rău când intre'n iarnă cam goluț și n'ai nici de unele. Da de pierit, tot nu pier nici ăștea, că mai lucrează și ei ce pot pe la cei mai chiaburi. Mai bine de cei duși cu cântarea, că nădejdea lor, îi-i tot la gâtul scripcii și găsesc totul de-a gata pe unde ajung; iar după ce s'o luat omătul și i-o pălit și pe ei dorul de casă, la numărătoarea dancilor, mai totdeauna le iese cu unul mai mult, că nici țiganca n'o putut să stee degeaba, cât o fost bărbatul dus; vorba lor:

„Bodaproste c'am ajuns,
De-am văzut bărbatul dus".

Altă treabă ar face, n'ar face, da de înmulțit știu că se înmulțesc mai dihai ca iepurii. Cum zic ei: „Toate borțile le poți astupa, da a dragostei, cât lumea". De murit, mai mor din trânșii; dar totdeauna creștinește și de moarte bună pe laița lor: cei bătrâni de bătrânețe și copiii, numai când dă v'o pănticărie peste ei, mai cu seamă primăvara, când mănâncă curcudușuri pe inima goală și-i taie greața. Și atunci spovediți și împărtășiți, îi duce la groapă tot cu prapori și pomene ca pe-ai noștri; iar popa le citește evanghelia și dascălul „stâlpii", pe gustul urmașilor și băierile pungii; că-s creștini și ei și-s botezați pe cele patru posturi și un an de cășlegi. După moarte, le poartă și lor de rândul ală ca la ilecare: cu praznic când îl scoate din casă, masă la nouă zile, îi poartă parastasele pân'la patruzeci când îl dă și pomul; iar de desgropat, la cinci, sau șapte ani, după cum i-o fost carnea de afumată și limba de neagră; dacă n'apucă a învia înainte de a muri, cum s'o întâmplat acu v'o patruzeci de ani, după spusa lui Ursel, Dumnezeu să-l ierte și să-l bodinească: „Era cam pela Sânta-Maria-Mare, când păpușoii dau în țînte și pologul sfârle de adunat. După cât le prubuluia ei, cam pe-atunci a fost; da drept anume n'aș putea și eu să spui, că doar nici Ursel n'avea cap de drac, ca să le poată ține minte pe toate.

(Va urma) TH. URSU

ISTORICE — LITERARE

Un scriitor nemțean necunoscut:

TOADER I. ȘTEFAN

Când mă făcusem destul de mărișel pentruca ograda și grădina să nu-mi mai ajungă, și când — din această pricină — mi-am împins hotarele împărăției până dincolo de ulița casei părintești, în drumul satului, am început să fac cunoștință cu alți „împărați" de seama mea, deopotrivă de imperialiști și deopotrivă de fericiți. Dela aceștia am aflat că nu departe de casa noastră, exista un fel de Dumnezeu al acestor fericiți suverani desculți și în durlgi și că acel Dumnezeu se chema Toar' Apalaghiei.

— De unde ai pere?
— Dela Toar' Apalaghiei!
— De unde ai nuci?
— Dela Toar' Apalaghiei!

sau:

— Frate-mio o fost asară la Toar' Apaghiei!
— Și frate-mio!
— Frate-mio se duce în tătă sara!
— Lui frate-mio îi face ste di Crăciun!
— Lui frate-mio îi face buhaiu!

In realitate, Toar' Apalaghiei, acest Dumnezeu al copiilor, se numea Toade- I. Ștefan. Lumea îi spunea însă Toader Apalaghiei, după numele tatălui său vitreg.

Pe vremea copilăriei mele, avea chipul unui moșneguț blând și tăcut. Vorbea rar de tot și atunci atât de încet, încât trebuia să fii cu mare băgare de seamă, ca să înțelegi ce vrea să spună. Vorba lui par'că era o rugăciune.

Blând și sfios, așa a fost el toată viața și a avut mult de suferit din această cauză, căci mulți îl luau drept un prost.

Cât de variate și numeroase cunoștințl avea însă acest „prost"! Acest țăran modest și umil, era un adevărat savant, un enciclopedist, dublat de o sensibilitate de mare artist.

A fost un autodidact. N'a urmat nici o școală; nici barem școala primară, care era o raritate pe vremea copilăriei lui. Singur a smuls tainele alfabetului, printr'o luptă crâncenă, nesățiat de nimeni, decât de marea lui pasiune pentru carte. Nerierea a învățat-o păscând oile pe „almaș". Și pentrucă n'a-

vea nici creion, nici cerneală, cresta urechea unei oi şi în sângele ce apărea, înmuia vârful bine ascuţit al unei pene de gâscă. Ce emoţie sfântă încerci, când cetești în amintirile lui, capitolul „Cum am învăţat carte"!

De îndată ce a putut să citească, a fost complet robit de cărţi. Din această cauză a rupt orice legătură cu viaţa obişnuită a satului, scufundându-se tot mai mult în lumea vrăjită a cărţilor. N'avea nici o legătură cu tinerii de seama lui. Nu mergea nici la horă, nici la cîrci, nici la şezători; de aceea pentru toată lumea şi mai ales pentru fete, nu era altceva decât „prostu lui Toar' Apalaghiei".

Cu cât humor ne zugrăveşte el însuşi naiva lui nedumerire, când, la vârsta de 28 ani, voind să se însoare, ia cunoştinţă de ceea ce gândeau fetele despre el!

„Eu învăţasem numai carte, pe când flăcăii mai învăţaseră şi altceva! În timp ce eu eram mai învăţat ca toţi, fetele îmi ziceau că-s un prost! Bravo, frumoasă urătură!

Eu care descoperisem îndicţionul lui August, chezarul Romei, singur, fără să mă fi îndreptat cineva, nu pot să mă înţeleg cu o fată, ca să vadă ce pot şi ce ştiu.

Voiam să mă însor, dar mă gândeam să trimit pe mama să vorbească cu fata şi să-i spuie cam aşa:

— „Băitanul meu ştie carte cât şi popa. Şi acum s'ar însura şi m'a trimis pe mine să te rog să mergi după el. Şi să mergi, că-i om bun!!!"

Aceste amare constatări nu l'au făcut să arunce cărţile, ci dimpotrivă, l-au legat şi mai mult de ele. Când avea un ban cumpăra o carte. În chipul acesta el, un umil ţăran, şi-a înjghebat o bibliotecă cum nu mulţi „intelectuali" de astăzi au. Biblioteca era însă, ca şi casa, a întregului sat şi mai ales a copiilor pe care i-a iubit întotdeauna cu o dragoste statornică, chiar când aceştia se arătau nerecunoscători. Această dragoste de copii l-a făcut să deschidă o şcoală în casa lui, căci pe atunci, încă nu se auzea de şcoală prin Ghindăoani.

Deşi n'avea habar de pedagogie, şcoala lui a dat rezultate admirabile, căci era călăuzită de acel mare pedagog, care nu dă greş niciodată: *dragostea de copii.*

Casa lui era însă o şcoală şi pentru oamenii adulţi. În fiecare seară de iarnă se găseau în casa lui cel puţin 10 oameni, care citeau, sau ascultau pe alţii.

Avea tot felul de cărţi, căci citea de toate şi de toate scria.

A scris: „Istoricul satului Ghindăoani", „Istoricul bisericii din Ghindăoani", „Statistica locuitorilor satului" etc.

S'a ocupat de astronomie şi în special de calendaristică,

întocmind un calendar pe 150 de ani. L-a pasionat agrimensura, fiind un fel de inginer hotarnic al satului. Şi astăzi, în pricinile de hotar dintre locuitori, ultimul cuvânt îl are „Cartea de proprietăţi" a lui Toader I. Ştefan.

A ţinut — până în ultimile clipe — un jurnal în care şi-a trecut cele mai neînsemnate întâmplări zilnice.

Dar ceea ce are o valoare care să depăşească graniţele satului, e povestea vieţii sale — „Memoriul meu" — cum o numeşte el.

După umila mea părere, aceste pagini pot sta alături cu „Amintiri din copilărie" de Creangă. Atâta doar, că limba nu-i întotdeauna curat populară, ca la Creangă, ci-i presărată pe ici pe colo cu vorbe alese, literare, fruct al îndelungatelor sale lecturi.

Această scădere—dacă trebuie neapărat socotită ca atare—este răscumpărată însă cu prisosinţă de calităţi ce nu se găsesc la Creangă şi în special de un realism sguduitor — vrednic de Balzac — şi care în unele bucăţi ca: *„Moartea babii Ana"* şi *„Moşu Vasile Gavril Dosoftei"* atinge culmi nebănuite

Creangă — cu firea lui şăgalnică — ne-a prezentat copilul şi satul în mod unilateral, numai în lumină. *Amintirile* sale sunt un şir de ghiduşii copilăreşti, iar oamenii maturi — când apar — se mişcă şi ei aproape după aceleaşi legi. Râs, veselie, voie bună! Rar de tot câte o umbră fugară.

La Toeder I. Ştefan nu e aşa. La el lumina se împleteşte cu umbra, veselia cu lacrămile, iar jocurile nevinovate de copil şi năsbâtiile, se împletesc cu frământări interioare de o profunzime nebănuită.

Şi astfel, din acest joc armonios de lumini şi umilire, se desprinde un copil şi un sat real, nu unilateral, ca la Creangă. O altă mare calitate a lui Toader I. Ştefan e sinceritatea. O sinceritate crudă, ce merge până la depersonalizare. În adevăr, când citeşti paginile din *„Nunta mea"* găseşti atâta autopersiflare, atâta ridiculizare a propriei persoane, încât nu-ţi vine să crezi că el însuşi este eroul acelor întâmplări.

Mă opresc aici cu comentariile, deşi-s incomplete. Cititorii acestei reviste vor avea însă ocazia să judece ei singuri, căci, până la găsirea unui editor de curaj, m'am hotărît să public în paginile acestei reviste opera autobiografică a acestui scriitor ţăran.

Acest fapt îl consider ca un pios omagiu adus memoriei acestui necunoscut, dar mare scriitor, cu ocazia împlinirii a 30 de ani dela moartea sa. Căci Toader I. Ştefan, născut la 14 Februarie 1852, trece în cele veşnice, în Noemvrie, 1919.

M. David — Ghindăoani

Umila autobiografie a lui Toader I. Ştefan.

Originea mea bărbătească.

Se spune din bătrâni că în satul Ghindăoani a fost un om voinic—Ion Grosu—care a ucis un tătar, când acesta ducea ca robi un cârd de oameni şi animale.

Tătarul era singur, dar bieţii oameni, călcaţi mereu de păgâni ca găina de uliu, mergeau cu supunere ca nişte animale. Şi dacă n'ar fi sărit Ion Grosu din dosul unei tufe, lovind pe tătar în cap cu ţăpoiul cu care clădea fân, ucigându-l pe loc, tot satul ar fi fost dus în robie. Acest om vestit se spune că era din neamul Dosoftienilor; însă cine a fost anume acel Dosoftei, nimeni nu mi-a putut spune. Ci atâta ştiu că dinspre partea bărbătească, din aceşti Dosoftieni mă trag. Dar din aceşti Dosoftieni nu pot arăta alcea decât pe tatăl bunicului meu pe care îl chema Gavril Dosoftei, iar pe femeia lui o chema Ana şi era din satul Boiştea. Pe străbunica aceasta Ana am apucat-o şi eu, căci a murit tocmai în ziua de 20 Aprilie, 1859; şi ţîl minte că era cam rea şi chioară de un ochiu.

Pe bunicul meu l-a chemat Ion Gavril Dosoftei, iar pe tatăl meu numai Gavril Ion Gavril, fără Dosoftei. Tatăl meu s'a născut cam prin 1829-30 şi s'a căsătorit în 1851, luând de soţie pe fata lui Ion Iacov, care se zice că era neam de ungur.

Naşterea mea.

M'am născut în casa bunicilor mei, în noaptea de 14 Februarie, 1852, pe un frig de crăpau pietrele. Ca moaşă am avut pe văduva lui Ştefan a Savinii, o bătrână bună şi guralivă, căreia toţi îi ziceau Ştefănoaia. În momentul în care m'am născut, bunica mea ieşise afară după ceva: iar moaşa, când a văzut că sunt băiat, a început să strige cât o ţinea gura: „Aniţă hăi! Aniţă hăi, hai degrabă".

Iar bunica mea, crezând că cine ştie ce catastrofă s'a întâmplat, intră pe uşă ca o vijelie, strigând înspăimântată: „Ce este Iele Marie"? Iar moaşa, în loc să-i spună cine ştie ce veste frisită, cum crezuse biata bunică, strigă plină de bucurie:

„Uite Aniţă, îi băiet Aniţă, îi băiet!"

Iar când i s'a mai potolit bucuria, a început să mă ursească zicând:

— Are să fie vornic, are să fie preut, are să fie cap de masă"...

Şi când mi-a căzut buricul, a scos un cui din părete, a băgat buricul în borta cuiului şi a bătut apoi cuiul la loc peste buric, pentruca să am ţinere de minte.

Vai, ce de prezicerî, ce de urări pentru vieaţa ce începeam! Dar adevărul nimeni nu mi l-a prezis. Un adevărat preoţitor, aşa ar fi grăit:

— „O, voi, moaşă şi bunică! Nu vă bucuraţi pentru pruncul ce s'a născut acum, ci mai degrabă plângeţi. Căci va iubi frumosul şi va fi lipsit de el. Va avea inimă simţitoare şi pentru toate suferinţele oamenilor va suferi; aceştia cu barbarie i-o vor străpunge însă. Îi va plăcea liniştea şi pacea, dar turburare şi gâlceavă va domni în casa lui. Cu drag va pronunţa cuvântul „tătucă", dar tatăl său curând îl va lăsa, fără nici un sprijin pe lume.

Nu s'a născut asupra zilei să aştept fericirea unei zile luminoase, ci s'a născut asupra nopţii şi de-aceea ca o noapte întunecoasă şi jalnică va fi vieaţa lui!...

Aceasta ar fi fost prezicerea adevărată; dar cum putea ea moaşa sau bunica să-mi facă o astfel de prezicere, când ele nu-şi mai aflau locul de bucurie, de parcă aş fi fost un hoţ de aur şi alta nu!

Bunica.

După ce m'a botezat părintele Aftanasă, naş fiindu-mi Ion Petru, am început vieaţa adevărată, acolo unde văzusem lumina zilei, în casa bunicilor mei. Şi cu toate că eram acolo numai o jigodie jigărită şi încă fără ochi, eram de foarte mare preţ nu atât maicii mele, al cărei prim născut eram, cât mai ales bunicăi, care pe mine mă avea drept cel dintâi nepot. Sărmana bunică! Unde aş putea eu găsi cuvintele cu care să poţ povesti toată bunătatea şi duloşia ei, aşa cum am cunoscut-o eu întotdeauna, de când am început a cunoaşte lumea?

Căci ea m'a legănat cu cântece duloase, ea m'a scăldat şi

m'a înfăşat în fiecare zi ca o adevărată mamă, cât timp am fost copil de ţâţă, la sânul maicii mele. Şi, după ce mama născu pe fratele meu Ion, am rămas numai al bunicăi, ca adevărat fiu al ei, trăind mai departe în casa ei, cu toate că acuma părinţii mei se mutaseră în casa ce şi-o făcuseră peste pârâu, în grădina moşului Gavril Dosoftei. Căci lumea era atunci numai bunica. Când ea era voioasă, îmi surâdeau toate şi mă simţeam într'al nouălea cer; iar dacă era supărată sau bolnavă, cădea cerul pe mine şi eram atât de mâhnit, că aş fi fost bucuros să mor.

Şi cum să nu-mi fie atât de dragă bunica, dacă era veselă ca un copil, curajoasă ca un haiduc şi religioasă ca o sfântă! Când vorbea, vocea i se auzea de cine ştie unde, iar curajul ei te făcea ca nici de moarte să nu te temi.

Iar seara, când ne adunam cu toţii în casă, împrejurul focului de pe vatră şi în lumina veselă a flăcărilor şi a opaiţului cu untură şi bunica era în veselia ei obişnuită, atunci pentru mine nu era altă, decât raiul pe pământ. Iar când tatăl meu sau mama spuneau că au să mă ia acasă la ei, simţeam ca o săgeată ascuţită prin inimă şi tremuram ca un iepure de frica vânătorilor. Şi când făceam vreo obrăznicie şi bunica mă ameninţa că are să mă ducă acasă la tata şi la mama, mi se făcea inima ca un purice şi toată ziua stam ca un sfânt.

Moartea tatii.

Pe când eram de vreo 3 ani şi câteva luni, s'a lăsat în sat o boală cumplită, numită lungoare. Şi bine i-a zis cine i-a zis lungoare, căci era într'adevăr foarte lungă. Zăcea omul câte 7—8 săptămâni într'o toropeală buimacă, de părea mai mult nebun. Iar când se ridica de pe boală, îi cădea tot părul de pe cap, de rămânea capul ca oala. Şi prin luna Octomvrie din anul 1855, cade şi tatăl meu victima acestei boale, din care nu s'a mai ridicat. Pe când era bolnav, m'am dus odată la el, aşa cum te-ai duce la un megieş; dar stam cu frica în spate, că m'a opri acolo. Şi ţin minte că aveam o căciuliţă nouă şi-mi era aşa de dragă, că umblam cu ea, ca cu un ou roşu. Dar fratele men Ion, care era un rău şi un neastâmpărat — cu toate că era numai de doi ani — îmi smunci căciula din mână şi începu s'o îşbească şi s'o svârlă prin toate ungherele. Eu, cu toate că-mi venea să plâng să se răstoarne casa, de frică să nu mă oprească acolo, nu ziceam nimic, ci priveam cu o-

chii jucând în lacrimi tărnoseala căciuliței mele, de care eu abia îndrăzneam să mă ating.

Bietul tata, cu toate că era bolnav, a înțeles ce se petrece în mine, căci văd că-l chiamă pe Ion în pat la el și-i dă câteva palme 'ndesate, așa că a plâns el și pentru mine. Iar mama, văzând că nu mai încetează, îl mângâia sub bors, lângă foc, zicându-i: „Las'c'am să-l bat eu și pe el". La câteva zile după aceea, a murit bietul tata, fără ca eu să simt vreo părere de rău. Ba la drept vorbind, îmi părea bine, căci nu mă mai temeam că mă va lua dela bunica.

Mă bucuram eu atunci ca un copil neștiutor ce eram, dar amarnic aveam să-l plâng mai târziu, când am rămas fără nici un petec de pământ ca moștenire. Dacă tatăl meu ar fi trăit cel puțin încă nouă ani, avea și el să fie împroprietărit la 1864 și astăzi aș avea și eu acolo un petec de pământ și n'aș fi ca un nemernic și ca un străin în țară. De aceea, eu și astăzi când văd că moare un om tânăr, înconjurat cu copii, plâng cu durere. Nu plâng moartea decedatului, ci plâng de soarta bieților copii, pe care cine știe ce soartă i-așteaptă.

Mâțul fiert!

Pe când trăia încă tatăl meu — vara, — m'am dus într'o zi acolo, să mă joc cu Ion. Tata nu era acasă. Făcându-se seară, mama a pus ceaunul de mămăligă și se duse la bunica să aducă nu știu ce. Eu, cu fratele meu Ion, stam lângă foc, să păzim ceaunul, chipurile. Și cum stam noi cinchiți lângă foc și vorbeam de-ale noastre, iată că vine un mâț cu care ne jucam noi de multe ori și începe să se fandosească pe lângă noi, dându-ne cu coada pe la nas.

Fratele meu Ion, deși numai de 2 ani, era, după cum am spus, foarte ațos din fire. De aceea, nici una nici două, înșfacă mâțul cu amândouă mâinile și tăbârcindu-l ei cum a putut, l-a dat în ceaunul de mămăligă, care tocmai începuse să fiarbă ca clocote. Nenorocitul de mâț a încercat el să se gâlbere de marginea ceaunului, ca să iasă afară, dar n'a mai avut putere și-a căzut huștiuluc, înapoi, în fundul ceaunului, începând să fiarbă ca ceva de mâncare.

Într'un târziu, venind mama și văzând focul potolit și întunerec în casă, aprinde o lumânare și se uită în ceaun, să vadă dac'a fiert apa. Apa fierbea într'adevăr, dar mai fierbea ceva în ea. Crezând c'am dat noi vreun tăciune, luă o lingură

să-l scoată. In loc de tăclune, cum se aştepta ea, a scos însă cătu-ţi-l măţu fiert şi umflat de apă. Ce spaimă şi ce ţipăt pe biata maică-mea! Cât oiu trăi, n'am să uit!

După ce şi-a venit în fire, a dat fuga la bunica să aducă un alt ceaun, lăsându-ne iarăşi singuri. Când ne-am văzut iarăşi singuri, am început a plânge amândoi într'un glas, zicând că a mâncat măţu pe mama; căci de asta credeam noi c'a ţipat mama aşa de tare!... Iar când s'a întors mama, a venit şi bunica şi au judecat amândouă moartea măţului, fără a condamna pe vinovat.

Meşter bucătar.

Tot în aceeaşi vară, mama ghilea pânze la fântână, iar eu cu Ion rămăsesem acasă, în ogradă, unde, afară de noi, mai era o cloşcă cu pui mici. Eu — care văzusem cu câteva zile mai înainte pe mama făcând găluşte — am luat o oală şi am început a prinde puii. Şi care cum îl prindeam, îl strângeam bine cu amândouă mâinile, cum văzusem pe mama făcând cu găluştele, şi-l dam drumul în fundul oalei.

Şi în timp ce eu prindeam puii, Ion, cu o nuia, păzea cloşca să nu-mi sară în cap. Şi cu chipul acesta am prefăcut toţi puii în găluşte, afară de unul afurisit, pe care nu l-am putut prinde cu niciun preţ. Dacă am văzut că nu-i nici un chip să-l prind, l-am lăsat în plata Domnului, am pus o lespede pe gura oalei şi am aşezat-o în vatră la foc, ca un adevărat bucătar ce eram!

Când vine mama într'un târziu şi vede cloşca c'un pui cloncănind ca o nebună, de nu-şi afla locul, rămâne ca trăsnită. Caută ea în dreapta, caută'n stânga, puii nicăieri!

Dar şi mai trăsnită a rămas când, mai târziu, descoperind oala, găsi în ea toţi puii ciaie peste grămadă, tescuiţi şi îndesaţi, aşa cum le stă bine unor găluşte ce erau! Ce mai chelfăneală a mâncat bucătarul! Degeaba însă, căci din găluşte, pui n'a mai putut face biata mamă!

Intre mamă şi bunică.

După moartea tatălui meu, mama — şi mai ales părinţii ei — voiau să mă ia acasă cu orice preţ, pentruca să poată lua toată averea tatălui meu cu dânsa. Să mă ia, dar cum? Căci eu mai degrabă voiam moartea, decât să plec dela bunica. Văzând că cu binişorul nu-i chip, s'a hotărît să întrebuinţeze forţa. Aşa, într'o seară, după ce a încercat biata mamă să mă

înduplece în fel şi chip, dar degeaba, odată sare de pe laiţă furioasă zicând: „Hei, la stai tu plod afurisit, că doar ştiu eu că nici ursul nu joacă de vole!" Şi repezindu-se la mine, mă înşfacă în braţe şi la drum! Dar n'a apucat a ajunge până în tindă şi toată faţa i-a fost însângerată de unghiile mele. Şi pentrucă ţipam, mă svârcoleam şi o sgâriam mereu, n'a avut ce-mi mai face biata mamă, ci mi-a dat drumul şi s'a dus singură acasă. De aceea, mama-sa — „bunica din Grochi„ — cum îi ziceam eu — o ocăra mereu, făcând-o proastă şi bicisnică.

— „Degeaba mai mânânci măligă, dacă nu poţi duce un plod de copchil", o tot mustra ea mereu pe biata mamă, care a înghiţit toate ocările cum a putut, dar după mine n'a mai venit.

Aşa că 'ntr'o zi, vine ea, viteaza—„bunica din Grochi"— şi mă amăgeşte cu mere şi nuci şi mă scoate afară din ogradă. Atunci se repede de-odată la mine, mă ia în braţe, cum prinde uliul un puiu în ghiare şi-o ia la fugă spre părău. Eu încep să ţip, aşa de îngrozitor, încât auzind bunica din casă şi strigă la bunicu: „Fugi repede, moşnege, după afurisita aceea de babă, că-mi bagă băietul în boale". Şi bietul bunicu, aşa bolnav cum era, îşi ia cârja şi o ia după noi. Baba trecuse cu mine dela fântână, dar când îl văd pe moşu, prind curaj şi zic cu glas blând: „Bunicăi, mai stai oleacă că-mi chică ţi'arli". Ea se uită la mine cu bunătate şi râzând de bucurie că m'a îmblânzit, mi-a dat drumul jos. Când mă văd eu pe pământ, odată mă smuncesc din mâna ei şi tivai, băiete, înapoi, de-mi scăpărau călcâiele.

Când am ajuns în casă la bunica, abia-mi mai trăgeam sufletul de spaimă şi oboseală. Dar de-atunci nici c'a mai venit cineva să mă scoată din bârlogul meu.

O spaimă însă tot am mai tras; căci la vreo câteva zile după lupta cu bunica din Grochi, într'o dimineaţă, văd că se umple casa bătrânului de oameni bătrâni cu barba mare şi albă. Şi când înţeleg eu că-i vorba despre mine, tremuram pe cuptor de dărdâia soba. Dar a dat Dumnezeu şi mi-a fost spaima degeaba, căci oamenii aceia nu veniseră să mă ieie, cum credeam eu, ci veniseră să hotărască ce mi se cuvenea mie din averea tatălui meu. Şi toată averea ce mi s'a cuvenit, au fost doi galbeni, pe care îi luase mama pe nişte boi! Şi aşa, am rămas de-atunci lângă bunica mea, nesupărat de nimeni. Şi, Doamne, unde pot eu scrie toate întâmplările frumoase şi pline de haz, pe care le-am petrecut acolo, în casa ei cea binecuvântată.

Sunet de mămăligă.

Moşul avea obicei de prăjea câte o bucată de mămăligă. Şi când o ridica de pe cărbuni, o bătea cu palma şi o sufla să se scuture de cenuşă. Eu, auzind cum suna mămăliga, prinsesem o dorinţă nespus de mare să dau şi eu odată cu palma în mămăligă, să sune mai ceva ca la moşu. Acest gând mă muncea demult, dar aproape întotdeauna uitam să-l execut. Până când într'o seară, îmi pun eu gândul numai acolo, ca să nu uit. Şi cu cât mestecatul mămăligii se apropia de sfârşit, cu atât mai mare creştea bucuria mea. Iar când am văzut că bunica în leafa şi începe să tepşească mămăliga, mă şi dau jos de pe vatră şi mă aşez la masă. Zăbava bunicăi cu tepşitul şi răsturnatul mămăligii, îmi părea nesfârşită şi parcă stam pe jăratic, aşa nu-mi aflam astâmpăr: aici săream în sus, aici jucam din picioare, aici băteam din palme; dar nimeni nu ghicea gândul meu. Insfârşit, cu chiu cu vai, văd mămăliga pe masă. O mămăligă moale şi fierbinte ca focul. Dar n'apucă a pune bunica ceaunul în cui şi casa se cutremură de un ţipăt cumplit. Ce se întâmplase, nu-i greu de ghicit! Abia ridicase bunica ceaunul de pe mămăligă şi eu, — după planul ce-l mestecasem atâta vreme, — am şi ridicat mâna şi trag o palmă din toată puterea mea, ca să sune mai tare decât a moşului! Astfel, mâna mi s'a îngropat toată în mămăliga moale şi fierbinte, şi, în loc de sunetul dorit, pe care-l aşteptasem atâta timp, casa răsuna acum de ţipetele mele. Lelica Aniţa — o fată a bunicăi — rădea pe 'nfundate, iar bunica o ocăra zicând: „Iaca, ci proastă, îi pare bine că s'a ars băietul"!

Şi a trimes bunica pe moşul la fântână, atunci noaptea, până a nu mânca, să aducă lut rece ca să mă lege la mână.

Şi s'a dus ei moşul, că n'avea ce face, dar bombăneа nemulţămit:

— „Ei, plodule, satură-te acum de dat lichi în mămăligă"!

Şi învăţătura pe care mi-o da moşul acum, o făcea pe lelica Aniţa să râdă şi mai tare. Într'adevăr, scena era plină de haz, dar ţipetele mele nu dădeau voie ca râsul să fie liber în seara aceea.

*

Nu mult după această întâmplare, s'apucă moşul, într'o zi, de cioplit nişte ţăpuşele pentru legat sacii. Eu îl sorbeam din ochi nu alta, aşa-mi plăcea de mult cum ţinea ţăpuşa pe deget şi cum o ascuţea de frumos, c'un cuţitaş care tăia ca briciul.

Şi tot uitându-mă la el, îmi vine o poftă arzătoare să ascut şi eu ţăpuşi, pe deget, ca el. Caut eu atunci un gătejel, îl aşez pe deget cum vedeam că face bunicu cu ţăpuşa şi când pune bunicu cuţitu jos, să ia altă ţăpuşă, eu iute l-l înhăţ şi: *hârşti* în gătejelul de pe deget. Dar afurisitul de cuţit, se vede că nu degeaba tăia ca un briciu, căci nu s'a oprit decât în ciolanul degetului.

La ţipetele mele, sare moşu repede şi-mi pune cărbune pisat şi mă leagă şi nu ştia ce să-mi mai facă, doar n'oi mai plânge când o veni bunica, ce era dusă cu furca prin sat. Dar ţi-ai găsit! Când intră bunica pe uşă, eu încep să ţip şi mai tare, ca să-l ocărască bunica pe moşu că n'a păzit cuţitul. Şi aşa s'a şi întâmplat, căci a şi început bunica a-l mustra:

— „Bătu-l-ar Dumnezeu de cuţit şi l-ar arde focul! Că nu-l poate păzi un moşneag nebun, să nu se taie copchilu"!

— „Da ce vrei, măi babă, să-l ţin în dinţi! Că doar ciopleam cu el. Şi cum l-am pus oleacă jos, s'o repezit diavolul cum îi fulgeru şi cum l-o luat s'o şi tăiet. Şi iacă cearta gata din cauza mea.

Păţăniile de-ale bunicăi.

Dar dacă pe capul meu cădeau des întâmplări de acestea amestecate râs cu plâns, apoi nici bunica nu era prea departe.

Într'o zi, moşul se pornea la moară cu căruţa cu boii şi până-a închide moşul poarta, rămase bunica 'n calea boilor. Dar moşul avea un bou împungaciu, care o împunsese odată pe bunica rău de tot, de curgea sângele şiroiu de sub genunchiu unde o spărseseră coarnele. De-atunci, bunica îi luase frica acestui bou, şi cum sta acum înaintea lor, boul se uită odată ponciş la bunica. Iar ea, vrând să se ferească, se împiedică, vine picior peste picior şi o ia la fugă pe râpă de vale. Şi aşa de tare îşi luase vânt, încât nici călare n'ai fi putut-o prinde, fugea cu braţele întinse, cu gând să prindă drăguş un vişin, ce era în calea ei. Norocul ei însă că a trecut pe alături de el, căci dacă-l prindea în braţe, cum îi era planul, îşi zdrobea faţa în el. Dar aşa, a ajuns tocmai aproape de pârău, unde era o grămadă de gunoiu mărunt şi unde a căzut cu capul în jos. Şi aşa de tare luase vânt, încât capul i s'a îngropat cu totul în gunoiu, iar picioarele i s'au ridicat drept în sus, gata să mai treacă odată peste cap.

În alt rând, se duce bunica cu furca în brâu, până în malul pârâului unde era un cireş dulce, cu gând să mănânce ci-

reşe. Cum pe lângă cireş era un gărdişor nu prea înalt, bunica se sui pe el ca să poată ajunge o creangă. Dar, pe când mânca ea mai cu poftă la cireşe dulci, de se topeau în gură, deodată crenguţa de care se ţinea se rupe fără veste, iar bunica se cumpăneşte către părău şi se răstoarnă peste gard cu capul în jos şi se tot duce aşa peste cap, până ajunge cu picioarele în apa părăului. Şi dacă s'a oprit, s'a sculat biata bunică mai mult speriată decât pălită. Şi-şi făcea cruce şi se mira cum nu i-a intrat în pântece fusul pe care-l pusese în brâu, iar acuma l-a găsit sărit cine ştie unde şi rupt în două.

Pline de haz erau ele întâmplările bunicăi, dar şi foarte periculoase.

Chef de Sf. Gheorghe.

Pe când eram de vreo 6 ani, în ziua de Sf. Gheorghe, zi pe care bădica Gheorghe, fratele tatei, o serba cu multă cinste şi cu mult rachiu, găsesc eu într'o putină, în tindă, mai multe sticle cu rachiu, din care m'am cinstit cu vârf şi îndesat, aşa cum se cuvenea de patronul moşului meu. După ce-am băut eu până m'am săturat, am pornit-o la joacă cu copiii pe părău. Şi de unde de obicelu eram cinstit şi cuminte, acum făceam o gălăgie şi-o zurbavă de parcă se băteau caliciî la gura mea. Şi cum eu nu puteam pronunţa pe „r", ştiu că au avut de ce să râdă copiii în ziua aceea! Dar veselia n'a ţinut mult, căci am căzut în părău şi m'au dus acasă ceilalţi copii. Şi apoi toată ziua şi noaptea am vărsat şi mi-a fost rău, să mor, nu alta. Ei, dar ce să-i faci? Doar odată pe an era patronul moşului meu!

O gâscă dă: Hristos a înviat!

Tot eam pe vremea aceea, în sâmbăta Paştilor, a copt pască în cuptor la bunica şi lelica Aniţa şi din această pricină s'a făcut în casă căldură aşa de mare, încât în noaptea dinspre ziua Paştelor ne-am culcat cu toţii jos, în faţa casei, unde, adevărată stăpână era o gâscă cu bobocî micî, abia ieşiţi din găoace. Când mă trezesc eu dimineaţa şi simt în casă mirosul cald de pască, bucuria mea! Sar iute din aşternut şi fuga la spălat, ca să pot eu spune cel dintâi: „Hristos a înviat!" Dar afurisita de gâscă fusese mai harnică decât mine şi când mă scol eu, deodată sare în capul meu şi-mi trage o scărmănată de cap şi o bătaie cu aripile, încât uit că astăzi sunt Paştele.

Sare ea degrabă bunica, dar era prea târziu! Luasem papara așa pe neașteptate, în loc de Hristos a înviat!

Moartea babei Ana.

În primăvara anului 1859, eram cu bunicul — moșul — cum îi ziceam eu — cu oile la Vărzărești. Și într'o marți dimineața, în ziua de 21 Aprilie, ne pomenim că vine bunica cu noaptea'n cap și zice moșului:

— Haide, moșnege, acasă, cu oi cu tot, că mama a lăsat sănătate.

De prima dată eu nu înțelegeam ce vrea să spună, dar am priceput apoi că murise baba Ana — mama moșului — de care am spus mai înainte, că era cam rea și chioară de un ochiu.

Am pornit îndată cu oile acasă și când am ajuns în marginea satului, îmi aduc aminte că am rămas foarte emoționat de frumusețea pomilor, care așa de frumos erau înfloriți, de parcă satul ar fi fost nins. Când am ajuns acasă, am găsit pe baba Ana așezată pe prispă, afară, și era înfricoșătoare la vedere. Era umflată ca o bute, iar pe gură îi curgea un venin negru-verzui. Cu toate acestea, se umfla mereu, din ce în ce mai tare, așa că în noaptea dinspre 22 Aprilie i s'au desfăcut mâinile de pe piept și cea dreaptă s'a lăsat în jos pe prispă, iar cea stângă s'a ridicat pe lângă părete în sus, lucru de mirare și spaimă, cum nu se mai văzuse în satul Ghindăoani.

Cel care a văzut-o întâi în această înfricoșătoare poziție a fost un nepot de-al babii, Gheorghe al lui Vasile Gavril Dosoftei. Și s'a sperlat așa de tare, încât n'a putut să spună nimic câteva momente. Iar când și-a mai venit în fire, a început să strige ca un nebun: „Tătucăi! Tătucăi! Sai repede că bunica a întins o mână pe părete!".

La început, toți credeau că băiatul glumește; dar când au ieșit afară și au văzut că-i adevărat, au rămas cu toții ca de ghiață. Ion a așezat apoi mâinile la loc și i le-am legat bine cu o sfoară ca să nu se mai poată mișca cu nici un preț. Dar ca la o jumătate de ceas după aceea, a început să se schimonosească cumplit la față, iar limba i-a ieșit din gură mai mult decât poate ieși în chip normal și s'a întors în sus, acoperindu-i nasul. Era așa de cumplită la vedere, încât fața îi era tot timpul acoperită, să nu se sperie copiii, iar împrejurul cadavrului erau puse brațuri întregi de flori de măturî, ca să mai taie mirosul grozav pe care-l răspândea. Eu, cu toate că

eram oprit să mă apropii, totuşi am avut ocazia s'o văd o dată descoperită şi-am văzut atunci cum ochii îi erau duşi în fundul capului, iar orbitele îi erau pline cu venin de-acela negru, care ţâşnea din gura ei.

Iar când l-au pus cadavrul în sicriu, să pornească spre înmormântare, curgea veninul în şiroaie, de se minuna toată lumea, care spunea că toate aceste lucruri înfricoşetoare se întâmplă, pentrucă baba Ana ar fi dus o vieaţă imorală, cu vrăji şi farmece şi cu tot felul de alte vicii.

Jocuri copilăreşti.

Multe întâmplări din copilărie ţin minte. Că mi-ar trebui câteva cărţi ca să le scriu pe toate cu diamănuntul, care cum au fost. Mai mult decât toate întâmplările, îmi aduc aminte mai cu drag de jocurile pe care le încingeam cu copiii cellalţi...de-o seamă cu mine. Primăvara, când începea a se topi omătul, jocul nostru cel mai de căpetenie era morăritul. Ne strângeam cu toţii pe râpă, lângă pârâu, în faţa soarelui şi pritoceam mereu ţărână mărunţă, spunând că facem făină. Fiecare îşi avea moara lui şi fiecare moară îşi avea numele ei: „Moara lui Bujor", „Moara Gafiţii", „Moara lui Petrachi" etc.

De multe ori trebuia să ne mutăm cu morile mai în sus' pe râpă, căci prin topirea omătului apa creştea din ce în ce mai tare: Căci pe atunci era iernI mari, cu troiene cât casa şi cu ghiaţă groasă pe pârâu. Asta nu era mare lucru. Mai rău era când din cauza concurenţei, se luau morarii la bătaie. Atunci să fi văzut! Era o gălăgie pe pâraie, de parcă dăduseră tătarii! Şi'n bătăliile acestea de multe ori făceam, fără să vrem, câte-o baie sdravănă în pârâu. Atunci, uitând duşmănia, toţi se repezeau să-l scoată pe cel căzut. Dar de îndată ce-l vedeam pe mal, îl lăsam acolo plângând şi şuroind de apă, iar noi o tuleam în toate părţile, ca potârnichile, căci ţipetele celui botezat, aduceau pericol de chelfăneală.

Vara, cea mai plăcută petrecere a noastră era scăldatul prin lazuri şi prin bulboane.

Multe mai păţeam şi atunci; dar, din toate, cea mai cu haz a fost aceasta:

În pârâul Oancei, la nimaş, unde trecea cărarea spre slatină, era o punte veche, despre care oamenii spuneau că a fost pusă de Timofte Ivonc, un moşneag posomorit şi cam nătâng, care avea o barbă mare, rotundă, albă-afumată.

(Va urma)

Din jurnalul meu

10 Noemvrie

Soarele a răsărit. Razele sale binefăcătoare au ajuns până şi în bordeiul *Struţoaiei*. Motanul se'ntinde plictisit în vatră, răscolind cenuşa cu picioarele. Din când în când, *Lăbuţă* şi *Scurtu* s'aud lătrând la copiii ce trec spre şcoală.

Mă scol, mă'ntind de mai multe ori; oasele-mi trosnesc ca nişte pistoale. Mă'mbrac la iuţeală şi mă spăl. Aerul rece, al dimineţii, nu-mi dă răgaz să stau mai mult afară.

Pe cer, nu se zăreşte niciun nor; brumă n'a căzut în astă noapte. *Struţoaie* nu-i acasă; s'a dus la cumătră-sa peste baltă.

Îmi iau pălăria şi paltonul şi porncsc la şcoală. Copiii trec, pâlcuri-pâlcuri...

Ora 9. Intru în clasă; fac rugăciunea.

. . . . . .

. . . . . .

Câte-un nouraş răsleţ aleargă pe cer, gonit de vântul ce bate în răstâmpuri.

Din când în când, soarele se întunecă, spre a ieşi, mai pe urmă, la vedere.

. . . . . .

. . . . . .

Ora 12. Dau drumul copiilor la mâncare.

Cerul a'nceput să se acopere cu nori. Vântul bate înteţit; îţi smulge pălăria depe cap, dacă n'o ţii bine. *Struţoaie*, deabia acum, a venit dela cumătră-sa, dela praznic. Gheorghe, bărbatul *Struţoaiei*, doarme pe pătişorul de lângă ferestruică, acoperit cu cojocelul. Ea toarce lână. Cumătră-sa vine şi mă chiamă şi pe mine la praznic. Mă duc. Gineri-su şi cu fat'sa *Liviţa* îmi ies înainte şi mă apără de câini. *Toader* [c'aşa-l chiamă pe gineri-su] e un om de statură mijlocie, ciupit de vărsat, cu nişte mustăţe mari, mari şi afumate de ţigară, seamănă bine cu lingurarii dela Ţolici. (După cum am auzit, e chiar lingurar de neamul lui). *Liviţa*, fata *Siliocei*, (aşa-i nu-

mirea adevărată a *Struțoaiei)* e o femeușcă tinerică, cu niște picioare nu tocmai subțiri, și albe ca zahărul, îți fac, parcă, cu ochiul și te'mbie să le'ndrăgești... E îmbrăcată c'o bluză albastră, prin care se distinge, foarte bine, pieptul de pâine ce alăptează un prunc; și, c'o catrință, strânsă ademenitor pe corp. E frumușică; păcat de ea că s'a măritat după un lingurar.

Intru în casă. Cum sânt înalt de felul meu, trebue să mă plec, mai bine de jumătate, ca să pot intra, fără să dau cu capul în grindă. Mai multe femei stau lângo masă și ciocnesc îndopându-se cu mălai și rachiu. Mă poftesc și pe mine, în capul mesei, și-mi pun dinaiote o strachină cu pilav, una cu borș și una cu sarmale.

Inainte de a mânca, îmi arunc ochii prin casă. In dreapta, o măsuță pe care se găsesc mai multe mălaie, netălate. Pe culme, niște bertuțe, dincolo de care, pe părete, se găsesc niște hârtii colorate în tot felul, fiind puse de podoabă.

In stânga, lada cu zestre a *Catincăi* deasupra căreia se văd sacii, noi-nouți. Cam atâta îți atrage ochiul.

Iau și mănânc din cele puse dinaiote, ba încă și câteva păhărușe cu rachiu Ce-i drept, mi-i foame și n'am timp să văd ce mai lipsește bucatelor.

Din timp în timp, *Livița* mă tot îmbie cu rachiu zicându-mi să iau „și din mâna ei", că dela ceilalți am luat. Drept să spun: mie nu-mi place rachiul, dar de dragul *Liviței* îi iau păhărușă după păhărușă. *Catinca*, sora *Liviței*, se tot ivește în prag, pufnind de râs, apoi o rupe de fugă. E numai de 16 ani; Și-i un drăcușor de fată, îi numai duh, și veselie într'însa. Ce-i drept, *Cantinca* îi și mai frumoasă ca *Livița*. Are niște ochișori negri, ce joacă'n cap ca la veveriță. Trupul ei subțirel, înfășurat în catrință, te năucește. Sânii ei fragezi se reliefează prin cămeșa cu pui, dându-i o înfățișare pitorească. Uit și de mâncare, uit și de băutură tot uitându-mă; când la *Liviță*, când la *Catinca*.

Silioaie și *Livița* mă tot îmbie. Eu iau, mereu, „din ce-o dat D-zeu". *Toader* mănâncă repejor. Firele de orez, din pilav, îi se acață prin mustețe. (E rău, D-ne ferește, să mai ai și mustețe! Noroc că eu n'am: Altminterelea, m'aș necăji, să-mi desnăclelez mustețile, ca bietul Toader).

. . . . . .

. . . . . .

E ora 2 d. a. Cerul s'a 'nsăninat; doar unde și unde

câte un nouraș se mai iveşte, ca mai apoi să dispară. Mă duc la şcoală. Copiii m'aşteaptă în prag. Intru în clasă, fac rugăciunea, încep lecţiile.

. . . . . .
. . . . . .

11 Noemvrie

E duminică. Mă trezesc din somn, în vorba lui moşu-meu (bădia Calinic), care s'a sculat să plece la Bacău. Pregătire se face şi pentru vară-mea (Lucreţia), ce'nvaţă la şcoala normală. Afară, e'ntuneric încă; lampa aprinsă; ceasul bate patru. Aş vrea să mai dorm, dar nu pot; somnul mi-a fugit; toate încercările ce le fac să adorm sânt în zădar. La mine în odaie, e tot întuneric; doar câteva raze, dela lampa din odaia lui moşu-meu, mai pătrund prin uşa, pe jumătate crăpată. Se aud sunete de tacâmuri; se vede că bădia mănâncă. Uşa se deschide încetişor, scârţâind, şi bunica apare înaintând înspre mine, aducând ceva într'o farfurie. S'apropie de patul meu şi mă bătână, uşor, crezând că dorm, spunându-mi, în şoaptă: „Uite: bădii-tu pleacă: ţine nişte plăcintă".

Iau farfuria, bâjbâiesc şi văd ce mi se prezintă: E plăcintă cu brânză de oi, presărată pe deasupra cu zahăr tos. Mănânc liniştit, apoi mă tolănesc iar cu faţa'n sus.

Ziua 'ncepe să se arate; cocoşii nu-şi dau rând; care mai de care, pe diferite glasuri, vestesc ziua. Moşu-meu cară sacul cu merindele la căruţă.

. . . . . .
. . . . . .

Mă scol şi o tulesc în patul bădiei. Zorile încep să s'arate. O roşeaţă mare cuprinde tot cerul. De după dealul Ocei, soarele începe să-şi arate faţa sa roşie, ca un glob de foc. Raze călduţe pătrund prin fereastră, în odaie, şi se proectează pe sobă. Fac mâna straşnă şi urmăresc cum se'nvârteşte soarele. Se ridică, treptat-treptat; muştele au început să bâzâie iarăşi dând de căldura sobei. În smocul de raze, ce pătrund pe fereastră, o mulţime de vieţăţi plutesc ca într'o mare de aur.

. . . . . .
. . . . . .

Mă îmbrac iute şi mă spăl, apoi iau laptele. Bunica şade la fereastră şi sloveneşte pe un călindar cu zodii: „Spune vreme bună, la călindar, zilele îestea. De-ar mai ţinea Dumnezeu vremea . . ."

. . . . . .
. . . . . .

M'aș duce la Bălțătești să-mi aduc corespondența, ... nu m'aș duce, ... nu știu ce să fac ...

Am să mă duc la Pulu să mă'nvețe a merge pe bicicletă. Plec. O iau repezior pe prund, cu bățu'n mână, ca să nu sară vr'un câne. Mă duc pe gârla morii, că-i mai de-a-dreptul; pe șosea, trebue să mai înconjur o mulțime!

Ajung. *Costache Sandu* vine pe ulița dela Răpanu. Soarele e la amiază; razele binefăcătoare încălzesc pământul. Îi fac semn cu bățul lui *Sandu* să stee. Și el venea d:la morar, tot pentru aceeași treabă: să'nvețe a merge pe bicicletă.

— „E-acasă morarul?" — întreb eu.

— „Nu! L-o dus mama naibei la târg" — îi dă *Sandu*. Ajung la moară. Apa curgea clipocind pe lăptoc, sărind pe roată în stropi de diamant. Mai la deal, niște rațe se scaldau bălăcind din aripi. Moara-i așezată'ntr'o surpătură de mal. O uliță, ce trece pela ușa morii, duce'n sat. Moara asta-i a lui *Neculai a Dascălului Săchelariu*.

— „Și zi așa: a plecat moraru la târg!?"

— „La târg, ori la Oglinzi, nu știu unde s'o dus." *Sandu* e-un băietan înalt, negricios, cu niște mustețe ce de-abia-i mijesc. E îmbrăcat cu niște haine nemțești, de culoare verzuie. Pe cap, poartă pălărie, iar în picioare, ghete. Mă îmbie să merg la *Diaconița* ce stă peste drum de moară. El ne iese în poartă, numa'n cămeșă și ne'mbie râzând cu bunătate: „Poftiți în casă oleacă".

Intru în casă; eu înainte și *Sandu* după mine. La intrare, tindă; la dreapta, „casa cea mare". Înăuntru, în fund, o laiță. În dreapta, o laiță ș'un dulapaș. Pe pereți, diferite poze și ștergare legate în chip de fluture. În stânga, soba, culmea cu hainele având atârnate pe ea mai multe bonde, cojoace, fuste, căciuli, bertuțe, broboade...

Lada cu zestrea, în colț: iar pe peretele de răsărit, icoane înfățișând diferiți sfinți.

În mijlocul casei, o masă cu mai multe pălării pe ea. Tot în peretele de răsărit, se află un tablou, cu școala din Humulești. Apoi în peretele de miază-zi, un tablou ce reprezintă desvelirea monumentului dela Războeni. În primul tablou disting pe: învățătorul Neculai Bancea cu școlarii săi, iar în al doilea pe: Ion Bârliba, fostul director al gimnaziului „R. M.", fotografiat în costum național; Ghimicescu, fost polițai, ș. a.

. . . . . .

. . . . . .

Diaconița e un băietan cam prostuț, ce-i drept. Asta-i o „calitate" pe care n'o poate avea oricine!... Imbrăcat cu pantaloni de *șâiac* de casă, gris, cu jambiere strânse pe picior, îi dă aparența de cocostârc plouat.

Sandu, cel mai priceput, cum se crede el de obicciu, începe diferite discuții relativ la viața socială, la funcționari (și el e funcționar, brigadir silvic, nu mai știu pe unde) la meseriași,.., terminând cu un motor... cu piatră de cremene, cum susținea el că au toate motoarele. El spunea *că toate motoarele, ori de ce sistem ar fi, se pun în funcțiune cu ajutorul unei pietre de cremene, care nu se găsește decât la București! Astfel de pietre dau scântei și aprind benzina. Magnetoul*, spunea el, *nu-i pentru altceva, decât să atragă benzina la cilindru.*

Cu toate încercările de a-l convinge cum funcționează, în realitate un motor, el o ținea înainte, una și bună: „Toate motoarele, dom'le, se aprind c'o piatră, ce dă scântei! Asta o știu eu!"

Iau altă discuție, fiindcă pe asta n'o mai scoatem la cap. *Sandu*, fără să-l întreb, începe a-mi spune ș'a gesticula despre invenția lui *Bălănescu*;

— „Ș'apoi ce? Crezi că-i mare lucru să faci o mașină de prins cârtițe?"

— „Nu-i mare lucru," — zic eu. „Dar de ce n'ai inventat și d-ta?"

Aici, se pare că s'a sfârșit. Se amestecă în chestiunea dinamurilor electrice și vrea să mă convingă cum că „dinamul merge cu baterie" și nu el înmagazinează electricitatea. Zice el că „dinamul e pentru regularea electricității. „Și aici vreau să-l conving, dar el își ține, morțiș, părerea: „Orice-ai zice, orice-ai face, dinamul merge cu baterie! Asta o știu eu!"

Diaconița, cel ce nu știe și habar n'are despre ce-i vorba, aprobă și pe unul și pe altul bâlguind: „...., Da!... Merge!... Cu ilericitatel.,. Cu baterie?... Auzi d-ta!... Și merge cu baterie?... Ihă!... Doar am văzut și în târg... La jidanii cela,... dela pod..."

Și bulgulește mereu, de te umflă râsul...

Costache pledează 'nainte: și dă-i și dă-il.. „Trusa cu accesorii," „șaiba dinamului", „antrenament..."

Soarele s'a ridicat sus, sus... tocmai deasupra capului. Frunzele îngălbenite ale răchiților, în zarea albastră a cerului, par niște cojl de lămâi pe-o mare liniștită.

E cald şi căldura parcă tremură în depărtare, ca arcurile unei supape de motor. Fire de pălănjen se *ţesă* pe cotorii strujenilor, ca nişte mreje. „Nu mai vine morarul naibei," gândesc eu. „Ştie el că dacă vine, nu scapă cu bicicleta teafără. Ori îi sare vreo spiţă dela roată, ori îi pocneşte vreo cameră." Şi asta cu siguranţă se'ntâmplă, fiindcă nu prea sântem versaţi pe deplin în arta „cyclismului" Mă'ntorc acasă, tot aşa de repede, cum am venit.

Pe drum, ajung la nişte răchiţi, care mă fac să mă opresc. Văd ceva curios: Plouă din răchiţi, ca şi cum s'ar scutura, după o ploaie mare. Mă uit mai bine: Crenguile răchiţilor cu pricina sânt acoperite cu nişte găze, de culoare cenuşie-neagră, înghemuite pe crengi, în aşa fel, că te fac să crezi că ramurile ar fi acoperite cu o coajă neagră-cenuşie. Dau cu bâtul şi o mulţime de găze se chiferniţesc mânjindu-mi bâtul cu o coloare

Soarele se sue repede înalţându-se pe nemărginitul cer. Razele lui călduţe încep să topească bruma şi-o face să strălucească reflectând colori diferite. Incetul cu încetul, bruma dispare lăsând iarba înegrită, ca şi cum ar fi fost fiartă. Unde şi unde, pela umbra copacilor ce-şi poartă frunza îngălbenită, se mai vede albind bruma netopită.

Drumul merge şerpuind: în dreapta şi'n stânga, căruţele trec mereu trezind colbul din somnul de peste noapte. Şi-atunci somnoros, sub tropăitul potcoavelor, se ridică'n sus formând nouraşi de coloare 'gălbuie, ce dispar pe ogoarele pustii. Loc, în loc, pe marginea şoselei, în şanţuri, se văd nişte cilindri mari de ciment, aduşi pentru repararea podurilor. In dreapta, moara lui *Oceanu* stă pitulată sub un mal. Apa ce cade depe lăptoc pe roată, se aude de departe. Mai la vale, *chiuu*, tot a lui *Oceanu*, se zăreşte albind cu acoperişul de curând drăniţit.

. . . . . .

. . . . . .

In Petricani. Ajung la primărie. Notăriţa, îmbrăcată c'o rochie cu puncte roşii şi verzi, legată „de modă" c'o basma, cu buzele bolte, încălţată cu pantofi, ai căror ciorapi sânt rupţi, îi dau o înfăţişare ridicolă.

Mai mulţi oameni stau pe prispă şi vorbesc de-ale lor. Intru înăuntru. Primarul a plecat la târg, secretarul n'a venit încă. Telefonul sună. Un străjer, un ţigan bătrân, cu nişte dinţi îngălbeniţi de tutun şi stricaţi, c'o înfăţişare posacă, la receptorul şi-l pune la ureche.

Errata.

Articolul *„Din jurnalul meu"* se va citi în ordinea următoare: pag. 39-44 până la cuvântul *o coloare* şi în continuare la pag. 46: *roşie închisă* până la pag. 47 (E ora 11); apoi dela pag. 44: *Soarele se suie*, până la pag. 46, jos: *Dumnezeu ştie* şi se va termina cu fragmentul dela pag. 47: *E ora 11.*

Dintr'o scăpare de vedere paginile cu litere s'au aşezat greşit, iar eroarea nu a fost observată decât după broşarea revistelor. Cerem iertare şi autorului şi cititorilor.

Alte greşeli de tipar:

Pag.	5	rând	14	de	sus:	bice	să	se citească:				brice
„	17	„	5	„	jos:	Varlaamului	„	„	„	:		Varlamului
„	17	„	7	„	„ :	Copi-lăriej	„	„	„	:		copilăriei
„	21	„	10	„	sus:	greocupări	„	„	„	:		preocupări
„	„	„	13	„	„ :	deficiente	„	„	„	:		deficienţe
„	„	„	7	„	jos:	demnităţi	„	„	„	:		demnităţii
„	„	„	3	„	„ :	scluptorul	„	„	„	:		sculptorul
„	„	„	1	„	„ :	înfăptăirea	„	„	„	:		înfăptuirea
„	26	„	4	de	jos:	seria	„	„	„	:		scria
„	27	„	16	„	„ :	umilire	„	„	„	:		umbre
„	29	„	13	„	„ :	hoţ	„	„	„	:		boţ
„	46	„	1	„	sus:	Apus	„	„	„	:		apus
„	53	„	9	„	jos:	rgiune	„	„	„	:		regiune
„	57	„	3	„	„ :	Buryère	„	„	„	:		Bruyère
„	62	„	17	„	sus:	vieţei	„	„	„	:		vieţii
„	„	„	18	„	„ :	curentela	„	„	„	:		curentele
„	67	„	15	„	jos:	aduuga	„	„	„	:		adăuga
„	71	„	3	„	sus:	au	„	„	„	:		ou
„	71	„	7	„	jos:	eri	„	„	„	:		ieri
„	78	„	17	„	sus:	junimii	„	„	„	:		Junimii
„	78	„	17	„	„ :	Toronţiu	„	„	„	:		Torouţiu
„	78	„	19	„	„ :	rigurоase	„	„	„	:		viguroase
„	78	„	15	„	jos:	1039	„	„	„	:		1939
„	79	„	4	„	„ :	Mossolini	„	„	„	:		Mussolini
„	„	„	„	„	„ :	Antomi	„	„	„	:		Antonio
„	80	„	13	„	sus:	Vieţa	„	„	„	:		Vieaţa
„	„	„	17	„	„ :	Costenu	„	„	„	:		Costenco

Ascultă. N'aude nimic, pune receptorul pe cârlig şi ieşe ultându-se ţintă la mine.

—„Pe cine căutaţi ?"—mă'ntreabă el, c'un glas răguşit.

—„Am treabă cu domnul secretar,"— răspund eu.

—„ Nu ştiu ce naiba o întârzîet aşa; doar în tăte dimineţile era aicî, el mai devreme decât tăţi!

Notăriţa se plimbă, de colo până colo, pe prispa primăriei, cu copilul în braţe bâţânându-l mereu: „Hai-de-eee na-nifil, cu ma-aaa-mi-ţa-aaa, că tata s'a dus la târg, ş'ar'saducă un covrig!"... S'o fi văzut, te umfla râsul.

Ca om precaut ce sânt, mi-am dat drumul la haină ca de un caz eventual să pot râde, fără să se rupă nasturii... Ea, însă, îndesa din ce în ce, cu gesturile şi cu „cântecul", în timp ce moş Costache, străjerul, o privea cu admiraţie. Fiind ora de şcoală, am plecat, lăsând pe notăriţă să-i dea înainte... M'am încheiat iarăşi la haină fiindcă trecuse primejdia, şi pornii la drum. Soarele se ridicase sus, iar eu grăbeam paşii la datorie.

. . . . . .

. . . . . .

Nouri groşi acopere tot cerul învăluind în întunecime toate lucrurile până acum luminate.

Inspre miază-noapte o *roşaţă* se arată prevestind stricarea vremii. Vântul a'nceput să bată. Picuşuri mari de ploaie cad în răstâmpuri.

. . . . . .

. . . . . .

Norii se răresc; iar la apus se arată soarele îmbrăcân d pământul într'o manta roşie purpurie. Spre răsărit, norii sân t groşi şi negri, ca fumul ce rămâne dela o locomotivă, în plină viteză. Tot pământul este luminat în chip feeric, iar soarele parcă se uită înapoi. Copacii roşii-galbeni ard la lumina soareiul...

Incet, încet, soarele se coboară după deal aruncând ultimile raze, în semn de rămas bun, printre crengile copacilor, ce par nişte braţe de urlaş. Indată tot cerul se acoperă de o lumină portocalie ce dispare după puţin timp. In urma roşaţei apar, ici colo, cei mai boghioase stele făcând din ochi. Luna în primul octant, e la amiază, ca o bucată de bostan turcesc. Lumina ei palidă se frânge printre copaci. Se întunecă de-a-binelea. Stelele, şi cele mai mărunţele, încep să se arăte unele iar altele dispar, pentru ca să apară iarăşi.

Fumul de pela coşuri se ridică drept în sus, apoi se pierde în nouraşi fini.

Este o stea la Apus ce luminează în diferite colori. Uităndu-te la ea, vezi cum lumina ei este acuș roșie, acuș albastră; acuș verde; apoi portocalie; ori violetă apoi iar: roș, verde ș. a. m. d. Unele stele, numite căzătoare, aleargă într'o goană de nedescris, lăsând o dâră pe cer, ca rachetele în vremea unor manevre militare.

„Desigur, a murit un om!" Este o veche credință.

. . . . . .
. . . . . .

In casă, la lumina focului ce pâlpâie în sobă, se joacă motanul *Struțoaiei* sărind pe pereți, după muște. *Struțoaia* e dusă la primărie cu bărbatu-su.

Geamurile au asudat.

Afară e frig, iar găinele se sburătuesc în copac.

Marți 13 Noemvrie.

Soarele a răsărit. *Silioaie* a plecat iar la primărie. „Măăă! Mare ți-i minunea! Nu stă acasă cât stă cloara'n par! Ba la primărie, ba la cumătra, ba la sor'sa, ba la frate-su, ba încolo, ba încolo... și n'o mai prinde vremea'ntr'un loc. De cum se luminează și până înoptează, n'o mai vezi pe acasă. Găinele și rațele stau flămânde și însetate, porcii țipă în coteț..." Astfel cuget și mă duc la școală. Copiii îmi ies cu jalba în proțap, încă dela poartă: „Domnu învățător, cutare mi-o luat radiers; cutare mi-o luat plumbul!... și o oră întreagă trebue să fac poliție.

roșie-închisă. Mai sânt vreo câteva pe băț, încă în viață. Mă uit cu băgare de seamă: Seamănă cu un fel de paiejini. Imi inspiră o silă și-o greață nemaipomenită. Picurii de apă cad din răchiți cu nemiluita. Toată pricina sânt aceste insecte, care — numai ele știu cum — înțeapă crengile și curge seva. Numai așa îmi explic acest fenomen. Am căutat prin cărți, dar n'am găsit cum se numesc aceste vietăți.

După părerea mea, sânt niște gâze otrăvitoare, deoarece nici păsările nu se încumetă să le mănânce.

Neavând de lucru, miros bățul; sângele depe băț, semănând cu zeama de boz, are un miros puturos și înecăcios. Ce fel de gâze, Dumnezeu știe!

. . . . . .
. . . . . .

Luni 12 Noemvrie

E dimineață. Soarele n'a răsărit încă și o brumă groasă

acopere totul. Trâmbe mari de aburi ies din nas şi din gură. Un aer uscat şi rece se lasă greu.

. . . . . .

Sânt în drum spre Petricani. Uliţa satului geme de căruţe şi oameni. Casa *Alboaiei* şi a lui *Diaconiţa* reflectează aurora dimineţii. Ajung la Ocea. Casele lui *Bălănescu* şi *Vasile Arnăutu* stau semeţe, de-oparte şi de-alta a drumului. Soarele roşu începe să se arate de după deal. Mai întâi, ca o margine de farfurie, apoi pe jumătate şi'n cele din urmă farfuria'ntreagă de aur. Deasupra apelor, se ridică nori groşi, fumurii, ce le'nvăluie ca'ntr'o mantie cenuşie.

Îndată, razele soarelui îi alungă ridicându-i în sus. Căruţe cu cai şi boi, oameni pe jos, femei cu trăistele'n spinare, cu coşarcuţele cu pui şi găini pe mâni, trec, repede, spre târg. Căruţe cu curechiu trec în convoiu. Mai în urmă, câte-o babă, câte-un moşneag, c'o văcuţă de funie, c'un purceluş în braţe, merg grăbiţi să nu piardă iarmarocul.

. . . Şi curg mereu pe drum... şi curg... potop!

Caii sufiă, obosiţi de alergătură, svârlind trâmbe mari de aburi, ca o locomotivă în mişcare.

. . . . . .

. . . . . .

E ora 11. Niciun nouraş nu se vede pe cerul albastru ca o mare liniştită. Vântul nici nu adie. Uşa se deschide. *Stolnicoanu*, servitoarea, intră şi-mi întinde o scrisoare. O deschid şi citesc. E scrisul secretarului care semnează *Gavrilescu*.

Dau, repede, lecţii la copii şi, într'un suflet, pornesc la primărie. Pe cărare o iau la fugă să nu întârzii: la 12, telefonul e închis. Ajung la primărie. Mai mulţi oameni veniseră cu interesele lor. Secretarul se uită lung la mine şi zâmbeşte. Mă lămureşte în privinţa scrisorii.

Victor Săndulescu

Maxime : *Nenorocirea nu doboară niciodată pe cel vesel, ci-l face mai înţelept; iar înţelepciunea înveseleşte prin observarea micimii lucrurilor omeneşti.*

(Weber)

Nu atinge demnitatea altuia, întrebuinţându-l pentru scopurile tale egoiste.

(Kant)

Scrisoare.

Lipeşte-ţi, frate, urechea de scoarţa pământului,
Ascultă creşterea ierbii, freamătul grânelor coapte
Desghioacă din ele rugi tainice, glasuri şi şoapte
Le tilcue'n haina meşteşugită şi-aleasă a cuvântului.

Soarbe'n adâncuri de suflet clocotitul neastâmpăr al apelor,
Freamătul brazilor, haiduceasca foşnire-a gorunilor,
Trilul privighetorilor, sborul săgetat al lăstunilor,
Scrişnirea de criţă a secerii. coasei şi sapelor.

Cercetează numele de pe crucile cimitirelor,
Icoanele de pe zidurile ctitoriilor voevodale,
Răceala apei fântânilor dela cruce de cale,
Iţi umple cu-alese icoane licărul viu al privirilor.

Numai aşa vei pătrunde în fiinţa meleagurilor acestea
Cunoscând, neştirbită, o lume, prin volbura anilor,
Numai aşa vei înţelege elanul cuprins în doina ciobanilor,
Ce ţării acesteia, prin veac, îi cântă din fluer povestea.

Şi-atunci, sufletu-ţi, iezer de pace senină,
Cuprinzând a comorii de frumuseţi înspumata cascadă,
Va izvodi în stihuri strălucitoare ca alba zăpadă,
Cântecul ţării de basm, cuib de virtuţi şi lumină.

Ion Vespremie

Ceasul.

Mă ispiteşti la drum mereu fără mustrare,
Partând cu tine timpul senin şi monoton,
Strecori prin ace ziua sgârcit ori galanton
Şi-mi ticlueşti în taină tictaca-ţi tacticare.

Cu braţe peste vreme te răstigneşti în zare,
Râzi ca'n Sodoma sadic, sau plângi ca'n Erihon,
Eşti mândru de-a te ştie al vremii etalon,
Al morţii şi-al vieţii statornică 'ndrumare.

Te poartă omenirea ca pe-un medalion,
Deşi eşti o risipă de viaţă-amăgitoare,
Dar ştii să fii enigmă etern întrebătoare,
Motor de-aceleaşi cifre, metalic şi afon.

H. Ol. Dianu

OAMENI. IDEI. FAPTE.

O sută de ani dela naşterea Regelui Carol I.

S'au împlinit la 8 Aprilie, 1939.

Carol I s'a născut în castelul Sigmaringen, situat pe malurile Dunării în Germania, şi descinde din vechea familie Hohenzollern pomenită în documente încă pe la 1600. Studiile şi le-a făcut la Dresda şi Berlin distingându-se ca militar şi tehnician, ceea ce a făcut pe Moltke să-l prezică o strălucită soartă. După un şir de călătorii prin Franţa şi Algeria, întors în patrie, urmează la Universitatea din Bonn; apoi este înaintat în diferite grade militare, se duce în vizită la Curtea Imperială a lui Napoleon al III-lea, ia parte în războiul cu Danezii la 1864, iar în 1866 la 1 Aprilie, Prinţul Carol de Hohenzollern este ales Domn al României. In ziua de 8 Mai, Principele ajunge la Turnu-Severin, de unde trimite Locotenenţei domneşti următoarea telegramă: „*Punând piciorul pe pământul României, noua mea Patrie, mă grăbesc a exprima membrilor Locotenenţei domneşti sentimentele cele mai sincere. Fericit că Mă aflu, în fine, în mijlocul naţiunii care M'a onorat cu încrederea sa, adresez înainte de toate rugăciunile Mele Cerului pentru ca să-mi ajute a-mi îndeplini cu demnitate marea şi frumoasa misiune, ce Providenţa mi-a impus*".

In ziua de 10 Mai, 1866, Principele Carol îşi face intrarea triumfală în Bucureşti, depune jurământul de credinţă, mărturiseşte sentimentele sale de bun Român şi voinţa de strălucită domnie prin cuvântarea rostită Adunării şi prin proclamaţia către popor.

Domnia lui Carol I marchează o epocă de triumfător prestigiu. Înţelept, ştie să coordoneze gândurile sfetnicilor. Prevăzător, normalizează viaţa politică, iar la 23 Martie, 1871, înţelegând inima poporului prin glasul lui Lascar Catargiu, întemeiază dinastia. Carol I a fost înconjurat totdeauna de pleiada marilor bărbaţi ai Statului, eroica generaţie a României moderne. Numai astfel a fost posibilă redeşteptarea spiritului, valorificarea bogăţiilor, organizarea şi înzestrarea oş-

tirii care ne-au adus independenţa politică, prin crâncenul război dela 1877.

După proclamarea regatului la 1881, Ţara şi Tronul formează o deplină unitate în continuă propăşire, pe toate tărâmurile de activitate, ceea ce ne-a făcut să ocupăm un loc de frunte între ţările Europei. In marea lui operă de înfăptuiri reale pentru un popor, cel dintâi rege a fost ajutat cu stăruinţă de Regina Elisabeta, cântăreaţă a plaiurilor noastre şi alinătoarea suferinţelor. După o domnie glorioasă de 48 ani, 4 luni şi 17 zile, Carol I moare la Sinaia în ziua de 27 Septemvrie, 1914, fiind înmormântat în cripta voievozilor la Curtea de Argeş.

Românii şi-au pecetluit mai târziu la 9 şi la 10 Mai, 1939, recunoştinţa lor în placa marilor amintiri dela Turnu-Severin şi în grandioasa statue înălţată în faţa Palatului Regal. Este o supremă recunoştinţă pentru acela care a refăcut vechea aşezare a Ţării, a restaurat el însuşi monumente străbune şi a deschis neamului românesc poarta largă a unui strălucit viitor.

10 Mai. Marea şi întreita sărbătoare naţională, care aminteşte tuturor Românilor evenimentele glorioase dela 1866, 1877 şi 1881, a fost în anul acesta o încoronare a victoriei, pe care o mărturiseşte răspicat şi veşnic naţiunea trează şi înarmată.

Ziua Eroilor. Ziua Înălţării Domnului, sublimă împletire de eroism şi mântuire pentru triumful naţiunii creştine. In faţa mormintelor marilor eroi, s'a reînoit jurământul supremului sasacrificiu, al celui mai fericit sacrificiu, pe care adevăraţii Români îl cer cu hotărîre.

Undeva, la Piatra-Neamţ, un cavaler al ordinului „Mihai Viteazul", d-l maior Anti a spus-o categoric în discursul ocazional: „Blestemaţi şi arătaţi cu degetul pe acela care sub forme deghizate s'ar sustrage dela concentrări ori mobilizare, căci nu poate fi vrednic de nici o cinste".

Congresul cooperatorilor din Neamţ. S'a ţinut în ziua de 10 Mai, în oraşul Piatra-Neamţ. Din partea Ministerului Economiei Naţionale a luat parte D. prof. universitar Mircea Pienescu, care a conferenţiat despre ideea şi fapta cooperatistă. Ideea e clară: O formă nouă de trăire prin regăsirea vechilor virtuţi şi elanuri şi prin înţelegerea noilor orânduiri sociale

proprice cooperaţiei. Fapte, îmbucurătoare pentru viitorul cooperativelor.

Au urmat discuţii libere şi s'au mărturisit dorinţele.

Cu acest prilej s'a observat bunăvoinţă multă, ostaşi credincioşi ai cooperaţiei, alţii gata să treacă la înfăptuiri. A lipsit numai ceva, neînsemnat pentru unii, vital pentru alţii: a lipsit mecanismul acestei mişcări. Nimeni în sală, în afară de conferenţiar, nu avea o pregătire specială ori technică cooperatistă. Erau preoţi, învăţători, profesori, funcţionari, săteni şi liberi cugetători. Toţi, desigur foarte buni ostaşi sau ucenici ai mişcării. Insă ce se face oştirea fără comandanţi autentici şi fără technicieni, ce se face şcoala fără dascăli, ori biserica fără preoţi. Ori, altfel pusă întrebarea: dacă diferite categorii de profesionişti, fără pregătire specială cooperatistă, sunt conducători efectivi de cooperative sau de bănci, atunci şcoliile comerciale, industriale ori technice, pentru ce-s create? De aceea, congresul, îmbucurător pe deoparte, a făcut să ne întrebăm, mai mult astăzi ca orişicând, asupra orientării profesionale, — pentruca la entuziasmul unora să poată fi de folos şi capacitatea altora.

Vasile Pienescu.

(1870 - 1939)

La Botoşani, s'a stins din viaţă un vrednic apostol: Vasile Pienescu, în vârstă de 69 ani. Viaţa lui a fost o comoară de suflet şi activitatea lui, o pildă pentru dăscălime.

S'a născut la 6 Septemvrie, 1870, în satul Boteşti, din comuna Horodniceni, jud. Baia, fost Suceava. Şcoala primară a urmat-o în Horodniceni şi a terminat patru clase la Folticeni, după care a urmat doi ani la gimnaziul „Alecu Donici" din Folticeni. In 1855 a intrat la Şcoala Normală „Vasile Lupu" din Iaşi, unde l-a avut director pe veneratul profesor C. Meissner. Absolvind şcoala în 1889, a urmat sfaturile directorului său alegându-şi un loc „unde n'a mai lucrat dascălul", în satul Buda din com. Dolhasca (Baia), fiind retribuit de comună, cum se mai obişnuia încă pe atunci.

In 1890 a dat concurs pentru titlul provizoriu, după care a fost numit în această calitate la şcoala primară din Dorna, Gura Negri. (jud. Suceava, azi Câmpulung), unde a funcţionat

14 ani, până în 1904. În acest an s'a transferat la Drăgușeni-Baia, unde a funcționat 7 ani; apoi la Lespezi-Baia, până în 1927, când, fiind solicitat de revizorul școlar al județului, C. Mălinescu, a primit conducerea școalei primare C. F. R. din Pașcani, unde a funcționat până în 1933, când a ieșit la pensie după o rodnică activitate de 44 ani.

În toți acești 44 ani de serviciu îndepliniți cu pasiunea vechiului dascăl pentru catedră, Vasile Plenescu a avut numai 15 zile concediu de boală. Era omul datoriei, sever și drept; numai așa se explică marele procent de absolvenți ai cursului primar, buni știtori de carte, buni români și vrednici gospodari, atât în plaiurile Dornei, cât și pe meleagurile de jos ale Sucevei, care sunt mândri de a fi fost școlari de-ai lui Plenescu.

Activitatea extrașcolară a distinsului învățător Vasile Plenescu este foarte bogată și apreciată. În timpul cât a funcționat la Buda, a urmat și cursul de lucru manual pentru sculptură, organizat la Mălini (Baia), în 1890.

La Dorna a terminat localul de școală vechi, pe locul donat de preotul Gh. Ortoanu, a înființat o bibliotecă școlară și găsea timpul necesar ca să mai țină ore de curs și în satul Gloseni-Rusca, la 5 km. depărtare, joia și duminica după masă, deși pe atunci școala se făcea numai pe zile întregi. A înființat o cantină școlară cu internat, unde luau masa și dormeau 20 elevi aduși din văgăunile depărtate ale comunei, dela 10-12 km., pentru a putea să urmeze la școală. Acești copii veneau luni dimineața și plecau sâmbătă seara la casele lor, fiindcă era numai o singură școală primară, pe când azi sunt cinci!

De remarcat e faptul că întreținerea cantinei cu branâ și lemne se făcea de săteni în chip benevol, atât de mult reușise învățătorul să infiltreze în sufletul țăranilor dragostea de școală și de aproapele. Tot în comuna Dorna, vrednicul dascăl a înființat banca populară „Dorna Carpați", după statutele întocmite de I. Dumitrescu-Bumbești — legiferate mai târziu.

A făcut cea dintâi grădină școlară de legume, într'o rgiune muntoasă, unde nici nu se pomenea despre grădinărie; iar pentru rezultatele obținute, a fost premiat în 1903 cu instrumente agricole și cu 45 feluri de semințe, prin ord. nr. 1989, din 17 Februarie, 1903, al Administrației Casei Școalelor.

Dorna, fiind punct vamal, așezat pe malurile Bistriței și Negrei, plutele care veneau pe Bistrița în tranzit din Bucovina, erau ancorate la malul „austriac". Prin stăruința lui Vasile Plenescu, controlul plutelor și al lemnăriei a trecut pe malul

român, contribuind astfel la ridicarea morală şi materială a comunei Dorna. Atât noile schele de plute cât şi cooperativa au mai înfrânat specula sălbatică a Evreilor ce se oploşeau la Dorna. De notat că astăzi în comuna Dorna nu se mai află niciun evreu, spre cinstea locuitorilor al căror spirit economic şi negustoresc a fost desvoltat în mare parte şi de Vasile Plenescu.

In 1904, fiind trimis la cursul de lucru manual din Câmpulung-Muscel, a învăţat lemnăria şi a obţinut diploma cu rezultate: „prea bune" şi premiul care consta dintr'un dulap cu instrumente şi o tejghea.

Totdeauna în curent cu noile metode pedagogice, Vasile Plenescu a introdus textul de pregătire a lecţiunilor, tocmai când pe valea Bistriţei se începuseră şi conferinţele didactice de către ilustrul învăţător Mihail Lupescu; mai târziu, învăţătorii au fost obligaţi să-şi facă toţi textul de pregătire.

Ca preşedinte de cerc cultural, a ţinut şedinţe cu deosebit prestigiu, ceea ce i-a adus şi cinstea de epitrop al bisericii, la restaurarea căreia a contribuit în largă măsură. Apoi a pus bazele unui al doilea local de şcoală din cărămidă, adunând prin stăruitoare muncă materialul lemnos dela societăţi forestiere. Cărămida şi costul lucrării au fost suportate atunci, în cea mai mare măsură, de preotul Gheorghe Ortoanu.

Ce oameni şi ce vremuri! Preotul îşi dădea strâns mâna cu învăţătorul pentru binele obştesc, ridicând biserici şi şcoli cu munca şi cu banul lor, de aceea toată viaţa au fost cinstiţi de oameni şi de oficialităţi şi de aceea amintirea lor creşte în inimele sătenilor cu fiecare zi ca o pildă mare şi ca o mustrare amară totodată. Pildă mare pentru cărturarii satelor care-s pe drumul cinstei şi al jertfei, dar şi amară mustrare pentru aceia care fac negustorie din profesiunea şi chemarea lor.

De aceea, în sufletul Dornenilor mai în vârstă şi vrednici gospodari, câţi au supravieţuit războiului de totală jertfă, stărue sufletul mare al lui Vasile Plenescu, iar vestea morţii sale a fost atât de dureroasă şi pentru Dornені.

Transferându-se la Drăguşeni-Baia, a completat gospodăria şcoalei cu grajd, şură, împrejmuire şi grădină şcolară. Este în această preocupare manifestarea unui suflet care nu poate activa în deşert la şcoli izolate pe maidanuri. O altă preocupare era aceea a lucrului manual: traforaj, sculptură, cartonaj lucruri în miniatură de gospodărie pentru băieţi ori învăţământul ţesătoriei pentru fete, conducându-se de principiul că astfel

de îndeletnicîri disciplinează viaţa şi-i asigură o educaţie morală, pe lângă îndemnul care se dă spre desvoltarea gustului de industrie naţională.

Tendinţele mai nouă în şcoala românească erau anticipate de Vasile Plenescu, care ştia să îndemne fără a jigni, sfătuia cu căldura unui părinte, era un model de cinste, de credinţă, de iubire şi de jertfă, ceea ce a dus repede la înflorirea satului. Pornind dela construirea unei fântâni cu sătenii, ajunge la zidirea unei biserici din cărămidă, la înfiinţarea unei bănci populare, la un juriu de împăcăciune, la organizarea unui cor bisericesc, realizări pe care sătenii din Drăguşeni le au vii în faţa lor şi-şi amintesc cu desăvârşită recunoştinţă de fostul apostol al satului lor timp de 7 ani.

Şi toată această activitate susţinută a prilejuit îndemnuri noui, eforturi şi mai puternice, pe care numai devotaţii profesiunii lor o pot avea. Astfel, trecând la Lespezi-Baia, Vasile Plenescu a organizat şcoala primară mixtă, a organizat serbări şi şezători; a ţinut numeroase conferinţe şi predici, a înfiinţat coruri şcolare şi a stăruit să se înfiinţeze şcoli aparte de fete, de băieţi şi grădiniţă de copii. În timpul marelui război, mulţi din elevii lui Vasile Plenescu au purtat focul dragostei de neam pe culmile mari ale gloriei şi au rămas pe câmpul de onoare fără şovăire.

Erau clipe de nestăpânită emoţie, când întâlneai pe străzile Folticenilor pe Vasile Plenescu îmbrăţişând pe foştii lui şcolari plecând în lupte ori întorcându-se cu aceeaşi voioşie în priviri. În amintirea eroilor căzuţi a ridicat un monument la Lespezi, contribuind în largă măsură şi cu banul său.

La Lespezi, în cei 16 ani de muncă, a condus Banca populară „Plugul român", a înfiinţat o cooperativă de brutărie şi una de lemne de foc; o înfiinţat două obşti: una de cumpărare de veci, numită „Ridicarea Ţăranului", în Streţel, comuna Stolnicenî—Ghiţescu şi a doua de arendare: „Ştefan C. Ioan". S'a ajuns astfel şi la vânzarea cerealelor în comun, iar în timpul războiului, toată aprovizionarea populaţiei din cele două comune: Lespezi şi Stolnicenî-Ghiţescu s'a făcut prin banca populară. Prin aceeaşi bancă s'a făcut cultură întinsă de sfeclă pentru fabrica de zahăr din Roman, aducându-se un real câştig sătenilor.

Tot Vasile Plenescu a fost şi iniţiatorul Federalei „Bucumul Moldovei" din Folticeni, împreună cu controlorul Strat şi învăţătorul Ilie Mihailescu şi a contribuit la cumpărarea loca-

lului Federalei împreună cu D-nii Gavrilescu şi Glosanu.

Pentru propagarea acestor idei cooperatiste, a intrat în comitetul revistei „Răvaşul Poporului", care a devenit minunata foaie sătească: „Vestitorul Satelor". — De notat este că acest dascăl de şcoală militantă, a fost şi dascăl bisericesc la o biserică dintr'un sat vecin, la Hârtoape — Lespezi, timp de 8 ani.

Intre anii 1922-1923 a fost revizor şcolar de control, iar pentru întreaga-i activitate a fost recompensat cu medalia „Răsplata Muncii, cl. I-a" şi cu adrese de mulţămire din partea Ministerului Instrucţiunii.

Fiind insistent solicitat la Paşcani, Vasile Pienescu şi-a încoronat aici opera sa. Intr'un local nou de şcoală, cu o bogată zestre rămasă dela predecesorul său I. Tatu, ştiind să câştige ajutorul Casei Autonome C.F.R., dragostea directorului general Henry Fogtberg şi sprijinul moral al D-nei inspectoare Marcela Nicolau, învăţătorul culegea laurii muncii sale neprecupeţite.

Iată ce glăsueşte procesul-verbal din 17 Sept. 1931, al Inspectorului şcolar C. Popescu: *„Cursurile au început regulat şi majoritatea copiilor şi-a procurat cărţile şi rechizitele şcolare, ceea ce este foarte lăudabil. De altfel, această şcoală este de elită datorită muncii neobişnuit de intensă depusă de d-l Vasile Pienescu, în calitate de director. D-sa are direcţia de patru ani. D-l Pienescu a depus o muncă uriaşă şi plină de avânt făcând din şcoala d-sale o şcoală de frunte, iar activitatea d-sale a marcat un însemnat progres şi a prilejuit un stimulent pentru celelalte şcoli, prin puterea de sacrificiu a d-lui V. Pienescu. Totul arată ordine, muncă plină de sistemă, entuziasm şi înţelegere desăvârşită a rostului ce-l are învăţătorul în propăşirea culturală a poporului nostru. La vârsta d-sale, mă încântă puterea de muncă şi sacrificiu de care dă dovadă. D-sa este mai tânăr, privit prin prisma activităţii desfăşurate, decât alţi tineri învăţători. Are atelier unde se lucrează practic şi bine reuşit, bibliotecă bogată, material didactic suficient şi admirabil aranjat. In fine, şcoala d-sale este o podoabă din toate punctele de vedere, pentrucă o podoabă i-a fost sufletul pe care în întregime l-a închinat şcoalei, rămânând sărac la acest apus de carieră, dar având o bogăţie frumoasă în munca depusă pe ogorul şcoalei şi nouă copii toţi foarte bine rostuiţi în viaţă. Faţă de această muncă şi având în vedere noile dispoziţii ministeriale cu privire la alegerea directorilor, propun şi rog autoritatea superioară să menţină în direcţie şi anul acesta pe d-l V. Pienescu, ca un omagiu pentru munca ce a depus-o.*

Vasile Sienescu

Este un imperativ care trebue că pornească de sus față de cel ce a știut să-și pue pe altarul de muncă intreaga lui ființă".

Al dollea proces-verbal, din 20 Decemvrie, 1932, al d-lui revizor I. Holban specifică: „*Arhiva în cea mai deplină ordine este utilizată de d-l director în Istoricul școalei, pe care il lucrează. Monografia este întocmită pentru sărbătorirea a 58 ani de viață a școalei. Gospodăria școlară este în deplin progres, iar vechea bibliotecă este sporită și repartizată pe clase. Muzeul școlar este completat cu tot materialul intuitiv. Casa de economie funcționează în bune condițiuni și o cooperativă școlară este gata să ia din nou viață. In toată conducerea acestei școale se vede energia mereu întinerită a d-lui Pienescu, care a reușit să facă aici o școală model. Pentru generația tânără de dascăli, exemplul dat de d-l Pienescu este înviorător. Pentru chipul cum este condusă această școală, pentru dragostea și priceperea ce depune, vom cere autorităților în drept să releve aceasta ca exemplu și să-i aducă mulțămiri*".

Cine a trecut pe la școala lui Vasile Pienescu dela Pașcani, a rămas impresionat de gospodăria școlară și de expoziția lucrărilor efectuate de elevi.

Astfel, după o muncă de 44 ani pe ogorul școalei, învățătorul Vasile Pienescu s'a retras mulțumit la pensie în orașul Botoșani, unde și-a petrecut restul zilelor tot în mijlocul dascălilor, fiind stimat și iubit de toți, iar el fericit că și-a văzut bine rostuiți copiii, după cum singur mărturisește în însemnările sale.

Iată de ce amintirea lui Vasile Pienescu rămâne vie și pildultoare.

V. Ț.

Maxime: Nimic nu este imposibil; sunt drumuri ce duc în toate direcțiile, numai să avem destulă voință și atunci vom găsi destule mijloace.

(La Rochefoucauld).

Regreți foarte rar de a fi vorbit puțin, foarte adesea de a fi vorbit prea mult.

(La Bruyère).

Iubește blrulața pe nevoință.

(Dim. Cantemir).

PAGINA SATEASCA

Fudulia e sărăcie.

Inainte vremuri, da, era lumea „mai necioplită" şi imbrăca opincă cu aţe de păr de cal, obeală de lână în locul ciorapului subţire, care se zice că e de mătase, şi a pantofului cu *tocul* înalt care înveleşte piciorul unei femei de azi în timpuri friguroase de primăvară, toamnă şi chiar de iarnă.

Inainte vreme femeia îşi învălea piciorul într'un ciorap gros de lână, care costă mai puţin decât ciorapul subţire — *de mătase de azi* — şi nu-i păsa de vremurile aspre ale iernii şi nici uşa doctorului nu avea la ce o deschide prea des.

Astăzi, între două gospodine nu mai auzi decât de boalele care-s tot la modă: *de dantură*; ori se caină de servitoare. Dar şi servitoarele fac parecă în ciuda stăpânelor, că de multe ori, când intri într'o gospodărie mai de vază, crezi că servitoarea e stăpână. Aerile, imbrăcămintee, roşu de buze, pantofui, toate te împing să-i săruţi mâna, de te mănâncă o ruşine, în cât nu ştii ce să mai faci.

Şi aşa, cu pantofii de *lac* sau de *antiloză*, o iau bietele fete ori gospodine prin noroi şase-şapte km., până la un târg, sau în alt sat. La două drumuri de astea, numaidecât trebue alte încălţăminte, tocmai bine când se schimbă şi moda.

Unde mai pui că gospodinele sunt nevoite să cumpere ceea ce e mai nou, că de altfel rămân de râs faţă de slujnice. Din această pricină, de creşterea oilor nici nu se mai vorbeşte, pentru lâna lor trebuincioasă în casă, că tare greu e să îngrijeşti de ele cu asemenea încălţăminte; d'apoi şi vitele mari, cam dau cu coada şi feştelesc mândreţe de haină cumpărată din târg. Cât despre lucrul inului şi al cânepei, nici pomeneală' măcar că stăpânirea stărue cu îndemnuri bune şi chiar cu ajutoare pentru cei cu tragere de inimă.

Cum a venit moda la oraş, cu rochiţa scurtă până la genunchi şi cu pieptul şi spatele gol, numai ce ţi-ai văzut gospodinele dela sate cu catrinţele scurte, cu pieptul şi spatele gol; cu părul retezat, pantofii cu tocuri de o schioapă, de parcă ar fi la comédie, cu unghii vopsite roşu şi la plimbare cât e ziua de mare în sus şi în jos, zâmbind anume să li se vadă

cei câţiva dinţi îmbrăcaţi cu tinichea galbenă. Câtă muncă pe ele numai cu sprîncenele! Iar sticluţa cu parfum şi tabacherea cu tutun sub brâu, în locul pungii cu baiere de altă dată.

Cerceii şi mărgelele, inelele şi *agrafele* sclipitoare, împodobite cu sticlă colorată; în afară de mărgelele mărunte şi fluturii, de firul şi peteala şi multe care nu le mai ţii minte! Cât despre pudră şi roşaţă, astea, se ştie, că nu-ţi mai trebue să vezi palaţă dela farmsroc! Şi toate acestea se petrec la noi, căci ne lipseşte sfatul, cartea şi pilda cea bună, de fiecare zi.

Augustin Ţăranu
Gospodar

Maxime: Curajul cel mai de trebuinţă, în această lume, nu e totdeauna de natură eroică. In viaţa de toate zilele trebue curaj ca şi pentru marile fapte ce aparţin domeniului istoriei. Este, de pildă, curajul de a fi cinstit, de a te împotrivi ispitei, curajul de a spune adevărul; curajul de a fi ceea ce suntem cu adevărat şi de a nu pretinde să trecem cu drept ceea ce nu suntem.

(S. Smiles)

Cel care vorbeşte mult ca să rădă alţii, este acelaşi care e gata oricând să vorbească de rău chiar pe aceia pe care îi face să rădă.

(Molière).

In izolare fiecare sfinte ce este.

(Schopenhauer).

PAGINA ELEVILOR

Curente nouă în literatura română

In toate formele pe care le ia vieaţa universală pe toate tărâmurile, se deosebesc epoci, curente, uneori secole de întunerec, alteori secole uriaşe de lumină care determină schimbări umbrind sau luminând vieaţa a serii de generaţii.

Aşa s'au născut curentele în istorie, în religie, mai târziu în literatură şi în vieaţa socială, împărţind omenirea în epoci şi trasând linii de conduită a vieţii...

Nu trebue să ne închipuim că un curent se impune sau moare prin voinţa cuiva. La un moment dat se resimte bătrâneţea unui curent sau, mai bine zis, degenerarea lui prin pierderea idealului. Nu-şi dau seama de aceasta decât câţiva savanţi ori critici, care însă rămân izolaţi. Umbra degenerării se întinde până când apare o scânteie. Privirile se îndreaptă la început mirate, apoi cu lăcomie spre noua lumină... Savanţii o analizează şi decretează apoi pe poetul geniu, pe omul epocei.

Literatura universală e ţesută din curente isvorite din imperioasa nevoie de a se înoi vieaţa. Totuşi literatura noastră n'a avut puterea şi poate nici nevoia să asimileze spiritului românesc toate curentele universale.

După curentul popular, introdus rău în lumea cultă prin lăutari, pătrunde prin cultura apuseană, în lumea românească, un nou curent; romantismul. Apoi, ca o reacţie împotriva degenerării romantismului apare, clasicismul. Când la baza tuturor fenomenelor şi formelor vieţii, este aşezată ştiinţa devenită atotputernică, îşi face loc un alt curent: realismul

Romantismul subjugase şi subordonase raţiunea imaginaţiei şi sentimentului. De aceea, când a apărut un nou curent cu baze pe materia pipăibilă, toate privirile se îndreptară spre rândurile noului front al vieţii—realul—.

Toată lumea vedea în ştiinţă viitorul, iar prin literatura corespunzătoare o mistică vârstă de aur a pământului.

Deci, ştiinţa ajunge singura conducătoare a omenirii, având ca ideal reorganizarea lumii, deslegarea pe cale ştiinţifică a celei mai mari taine—exlstenţa.

Sufletul rămâne aşadar, numai ca atribut al materiei, omenirea creându-şi o religie pentru timpul în care ajunsese; cultul ştiinţei.

Conştiinţa este redusă în felul acesta la rolul de funcţiune a materiei, a structurii nervoase omeneşti. Filosofia e materialistă explicând lumea şi viaţa ca un joc etern al materiei şi ca un produs al mişcării mecanice universale. Pentru a întări ipotezele, promotorii cercetează ştiinţele, în special cele naturale, explicând inexistenţa sufletului prin evoluţia lui. Dacă ar fi de natură divină supremă şi în afară de materie, sufletul n'ar degenera odată cu slăbirea materiei ce-l înconjoară.

O inteligenţă supremă creatoare nu există, după cum nu există transcedentalul Dumnezeu al teiştilor. Dumnezeu şi nemurirea sufletului sunt doar ipoteze ce nu vor putea fi niciodată verificate.

Şi acest curent n'a rămas numai în lumea cugetării ştiinţifice. S'a răsfrânt asupra întregii vieţi, cucerind până şi religia şi arta pe un timp de douăzeci de ani, termen relativ scurt dacă ne gândim la forţa cu care a pornit. In artă, acest curent realist a dus la poezia adevărului, la redarea integrală a naturii, fără a idealiza nimic, transformându-se apoi în naturalism —curent care cere zugrăvirea a tot ce e crud şi grosolan în omenire, înfăţişându-ne cel mai trist tablou al vieţii.

E singurul merit al realismului pentru artă, căci a îndreptat privirile spre natură, smulgând artiştii din romantica lume închipuită şi lipsită cu totul de adevăr. In al doilea rând, a ridicat realitatea la rang de izvor de inspiraţie, lărgind astfel domeniul şi creând un stil independent corespunzător cu concepţia artistică. Dar nu totdeauna ideea poate predomina omenirea secole de-a-rândul. Concepţia mecanicistă care în artă se rezumă la fotografierea naturii brutale, cade pe planul al doilea. Artistul nu mai vine ca un fotograf, ci se încadrează în viaţă, dându-şi seama că o mişcare, oricât de supremă, dacă e materială nu poate produce o energie spirituală, o conştiinţă. De unde materialiştii vedeau sufletul de natură umană fără să-l influenţeze şi dispărând odată cu trupul, alţii şi anume impresioniştii observă şi sunt impresionaţi de fenomene.

Ei pleacă tot dela realitate, intuesc aşa cum intuim toţi, trecând obiectul intuiţiei prin toate simţurile şi sunt emoţionaţi de liniştea adâncă universală, imprimând în artă emotivitate şi dând naştere impresionismului şi expresionismului.

Caracterul distinct al expresionismului este idealul. Imaginea devine universală, cu forţe dumnezeeşti. Poetul tinde către etern şi către absolut prin imaginea ideală, dând o poezie cugetată. Odată cu aceasta, poezia scapă de sub domeniul inve-

chit al rimei şi ritmului, păstrând doar muzicalitatea. Ca izvor de inspiraţie găsesc realismul şi primitivismul social românesc, căci ţăranul este mai aproape de Dumnezeu.

Din lupta dintre realism şi impresionism, apare o nouă latură care se răsfrânge în artă, un curent nou care caută să libereze poezia de cugetarea pozitivă şi de sentimentalism. Este simbolismul.

Simbolismul n'a rupt legătura cu trecutul şi pune bazele împăcării idealismului cu lumea concretă, atrăgând atenţia asupra urlaşei vieţi sufleteşti, dar rămânând mereu în marea lume reală cu domeniul inspiraţiei.

Dela începutul vieţii sale, arta a fost o profeţie a vremilor viitoare şi niciodată n'a fost înţeleasă atunci când s'a născut. Totdeauna au trebuit secole întregi pentru a se înţelege ideea ce predomină arta în general. Aşa s'a întâmplat că poezia eminesciană n'a fost înţeleasă sau a fost prea puţin pătrunsă în timpul vieţei marelui artist. Romantismul lui M. Eminescu este sonor şi real, trăitor peste veacuri cu toate curentele ce-au trăit sau se vor naşte de-acum înainte.

„N'avem arme, dar iubirea de moşie e un zid
Care nu se înfioară de-a ta faimă, Baiazid".

Puternic realism naţional în epoca de decădere politică ce a trăit-o poetul. Nimeni n'a putut integra naţionalismul în artă cu atâta măestrie ca Eminescu şi nici nu va simţi nimeni mai puternic durerea depărtării dela natură.

„Şi cum vin cu drum de fier
Toate cântecele pier,
Sboară păsările toate,
De neagra străinătate.

După ce Eminescu trecu în lumea veşniciei, poezia a rămas un timp supusă influenţei artei sale, dar degenerând în tânguiri exagerate. Vlăhuţă îndreaptă privirea poeţilor şi dă drum nou artei, iar poetul Ardealului Gh. Coşbuc inaugurează un nou curent — sămănătorismul — îndreptând paşii artei spre vatra primitivă a ţăranului, cântându-i nunta şi moartea, munca şi jocul, durerea şi veselia, lobăgia şi idealul. Tot sămănătorist e şi Şt. O. Iosif, cântând durerea despărţirii de locurile dragi, în „Pastel".

„Neguri de brădet se întind. . .
Turla'n văi de mult e ştearsă,
Dar voinicul pribegind,
Tot mai fine faţa'ntoarsă. . .

Se pare că vedem faţa arsă de soare a voinicului ce pleacă departe, lacrimile ce-i brăzdează fierbinte faţa şi aţintirea ochilor spre singurul punct... ce nu se mai vede: „turla bisericii"..

Cu aceste fugare observaţii, să vedem noile şcoale şi curente ce putere au asupra epocii noastre de viitor, şi care este idealul suprem al artei contemporane.

Primul curent apărut în locul naturalismului a fost simbolismul, care prin însuşi numele său arată şi caracteristica sa. Nu iubeşte descrierea, nu subliniază stări şi fenomene, nici nu insistă asupra lor, ci trezeşte ecouri îndepărtate, care ne duc pe noi să visăm în locul artistului, să simţim în vieaţa poeziei, vieaţa noastră interioară.

Cunoaştem simbolismul în poezia lui D. Anghel, făcându-ne să privim vieaţa prin prisma nesiguranţei viziunilor, interiorizând toate fenomenele, planând asupra tuturor formelor vieţii marea taină a universului.

„Pe gura scorburilor vântul plecat a deşteptat un cânt,
„Şi'nvoalte mâneci horbotate se'ntind uşoare să salute,
„Preludiu, acestei stinse şi dulci orchestre nevăzute,
„Şi-apoi cu reverenţe pomii s'au închinat până'la pământ"

Nu numai că asistăm la „Balul pomilor", dar îl trăim în noi, umplându-ne sufletul de undoirea domoală şi parcă dureroasă a pomilor înfloriţi, „dantelaţi", ce joacă la muzica mistică a vântului care îmbrăţişează ramurile. Dimitrie Anghel nu ne formulează sentimentul de care e pătruns la „Moartea narcisului", ci ni-l desvăluie, cum ar trage cortina la o scenă nepregătită. Vedem dintr'odată, ca'ntr'o viziune, apoi nu mai vedem decât în interiorul nostru şi atunci ni se pare că nu mai vedem ceva din natură, ci trăim noi înşine fenomenul.

„E magul amintirii cu lampa lui albastră,
Ce s'a trezit şi scrie în vechea lui scriptură,
Din tot ce e acuma şi toate câte fură,
O jalnică poveste ce seamănă cu-a noastră".

Trăim emoţia puternică, dar n'o putem defini. De unde vine? Visăm?.. Nu, e veşnica taină a eternului, e taina pe care o trăim toţi şi n'o înţelegem niciunul, e taina divinităţii omeneşti. Aristocrat al condeiului, Anghel ne pune în situaţia de a trăi momente cumplite, când nu mai înţelegem nimic, când nu mai ştim dacă vieaţa ce-o ducem e vis sau o trăim noi înşine.

Adevărată fantezie. Îţi vine a crede că tu însuţi ai luat spada dreptăţii să ucizi pe regele mişel... culegi flori cu Ham-

let şi florile-s ude de sânge... Iţi pare atunci c'ai omorît pe tatăl Ofeliei iubite... acum ce-o să răspunzi? Te'ntrebi mereu, cu nervii sdruncinaţi ca şi-ai lui Hamlet... şi picăturile de sânge cad din flori...

„Şi tot mai mari, mai dese, porniră ca să cadă...
„Dar el fugea şi'n goana, cu poala lungii mante
„Şi-adăpostea de sânge strălucitoarea spadă.
„Gândind ce-o să răspundă nebunei lui amante.

In gând va apare o lume urieşă de gânduri ce n'au fost exprimate de poet; le simţim noi, sunt ale noastre prin cuvintele vrăjite ce aduc idei nouă neexprimate . . .

„Cuvinte juvaere . . . din ce adânci nevoi
„Aţi răsărit, ca'n urmă, ca nişte diamante
„Din val in val s'ajungeţi, curate pân'la noi?

In şcoala simbolistă a lui Anghel s'a pregătit Ion Minulescu, poetul „Romanţelor pentru mai târziu".

In poezia lui Minulescu, ca şi la ceilalţi simbolişti, cuvintele constituie toată armonia, cuvintele sunt simboale ale muzicii interioare, cuvintele trăiesc in noi şi prin ele noi trăim ceea ce a simţit poetul in momentul inspiraţiei.

Porniră cele trei corăbii
„Şi-abea se mai zăresc . . . — Se'ngroapă
„In golul zărilor pătate de violetul inserării,
„Iar albul pânzelor intinse
„In cenuşiul depărtării
„Zideşte trei mausoleuri, in care dorm cei duşi pe apă

Apăsătoare plecare in necunoscut, dormind in mausoleul pânzelor, plutind in haosul lumii, ca pe o mare capricioasă

Poetul nu ne descrie forfota din port, nici marinarii care pleacă. Noi insă le vedem in noi, iar marea închisă şi fantomatică e viaţa in care plutim toţi. Nu numai atât simţim, dar făcând abstracţie de simbolism, ne vedem inconjuraţi de valuri, pe-o coajă infimă de corăbie cu pânze, plecând pentru timp indelungat in noi inşine, setoşi de „tristă pribegie".

Un alt simbolist e Bacovia, poet ce are fericirea ca in viaţă fiind să vadă poezia sa influenţând pe alţii, un artist ce şi-a creat un stil corespunzător ideilor şi sentimentelor — stilul bacovian. Armonia sufletească, impunătoarea şi dureroasa nelinişte sufletească a contemporanilor, care ne fac să pierdem simţul realităţii şi să simţim nefericirea mai uşor de suportat-

Muzica lui e muzica interioară pe care o trăieşte întreaga natură.

„Plângeam şi rătăceam pe stradă,
În noaptea vastă şi senină,
Şi-atât de goală era strada !
De-amanţi grădina era plină !

Tristeţa se răsfrânge nu numai în rătăcirea pe strada pustie, ci şi în grădina plină de fericire, căci :

„Tot oraşul întrista
„Fanfara militară".

Ideea şi simbolul sunt numai în sufletul nostru, poezia nu ne relevă, ea le notează fără logică şi fără înlănţuire de imagini, ţinând seamă numai de spontaneitatea şi fantezia poetului.

„Ningea bogat şi trist ningea, era târziu
Când m'a oprit în drum la geam, clavirul ;
Şi-am plâns la geam şi m'a cuprins delirul
Amar prin noapte vântul fluiera pustiu".

Poetul nu mai respectă nici legile gândirii, nici ale istoriei şi o stare de fapt îl duce în preistoria omenirii, la locuinţele lacustre şi trăieşte un moment toată gama vieţii primitive, vânătoreşti, cu teamă să nu se prăbuşească din golul sufletului, în golul material, în golul istoric provocat de neliniştea sufletească. Toate lucrurile dispar ca materie, simţirea se înflăcărează şi n'o mai preocupă aspectul materiei, ci simbolul, sufletul adânc şi tainic.

Dar toate acestea nu le vom simţi, nu le vom înţelege decât atunci când le vom fi trăit, sau când le vom putea trăi în eul nostru. Ideea este aceea care ne îndeamnă să simţim, iar muzica ne dă măsura în care să trăim opera. Dar ca o regăsire a sufletului etnic, apare o nouă idee : solidaritatea omului cu strămoşii prin legătura strânsă cu pământul. Este tradiţionalismul — Reprezentant puternic al tradiţionalismului românesc e Nichifor Crainic. Volumele sale de poezii poartă două peceţi care arată idealul artei în „Şesuri natale", „Zâmbete în lacrimi", Darurile pământului" şi „Ţara de peste veac". La început nu pricepem dacă poetul e simbolist ori tradiţionalist. Analizând însă opera, găsim ca teren tradiţia, iar ca formă modernismul. În peisagiul lui Nichifor Crainic nu mai găsim setea de linişte, nici neliniştea străzilor bacoviene ; peisagiul lui intră în structura intimă a poetului, făcându-l să se

înalţe spre spaţiul nesfârşit, impunându-i felul de a cugeta şi a lucra.

„Pământu'e rodnic, pământule sfânt,
Tu care-mi eşti leagăn, cămin şi mormânt,
Ridică spre focul aceleeaşi stele
Credinţele tale, credinţele mele".

Se leagă atât de strâns de pământ, încât îi atribue aceeaşi credinţă, acelaşi suflet cu al său şi-i cere să-i înalţe credinţa spre nemărginirea stelei ideale.

Poezia lui e tradiţionalistă, dar nu refractară inovărilor, omul nu mai aşteaptă mana cerului, ci o cucereşte supunând voinţii sale voinţa naturii.

„Văd sborul tău de cavaler aerian
Pe pajura de tine născocită,
Te'nalţi să sameni geniul uman
In stearpa universului orbită".

Nichifor Crainic se întoarce iar la vechiul izvor, poporul, dând chiar accentul versului său şi creând cuvinte după vechile tradiţii. Ideologia tradiţională îl face pe Crainic să se întoarcă la vechile tradiţii şi credinţe ale poporului, poetizând cucernicia prinosului sfânt din primele roade ale naturii... aduse ofrandă Divinităţii...

„Întâiul gând ţi se cuvine Ţie
Putere creatoare . . .
. . . . . .
O văd pe mama paznica fierbinte
A unei datini sfinte:
Cucernică adună'ntâiul rod de poame coapte
Şi murmurând icoanelor misterioase şoapte
Tămâie îndelung şi luminos
Al ramurilor pârguit prinos — (Prinos).

După forma cu care Crainic cântă legătura cu pământul în „Şesuri natale", după misticismul cu care ridică glia lui până la Dumnezeu, îl putem numi poetul pământului şi al înfrăţirii cu Divinitatea.

El e răscrucea nouor curente, la capătul dintre realism şi naturalism deoparte şi de altă parte la întretăierea dintre impresionism şi expresionism. Impresionismul apare ca o lumină nouă prin adâncirea senzaţiilor sufleteşti, interiorizarea vieţii împotriva materialismului care neglijase înălţimile spirituale. Imaginea e cu baza în realitatea materială.

Gorunule din margine de codru,
de ce mă'nvinge
ca aripi moi ctâta pace
când zac in umbra ta?

Așa își incepe Lucian Blaga opera sa.

E observarea de-o clipă a gorunului, apoi o liniște apăsătoare care-l face să privească în interiorul său și să trăiască o altă viață, o viață paralelă cu a gorunului în creștere și nimicire.

... *„O, cine știe? Poate că / din trunchiul tău imi vor ciopli / nu peste mult sicriul / și liniștea / ce voi gusta-o intre scândurile lui / o simt pe semne de acum.*

(Gorunul).

Starea sufletească e trecătoare, însă poetul a prins tocmai momentul, când dela intuiția de-o clipă, a trecut la intuiția liniștei supreme care i-a sugerat ideea celeilalte lumi în care singur stăpânitor e liniștea nesfârșită, între patru scânduri ce pot fi ale gorunului sub care te-ai odihnit o clipă.

Trece apoi la elementul etern, Nepătrunsul Dumnezeu care ne-a dat scânteia uriașă de lumină a începutului, nesfârșita iubire, ca lege universală și unică a existenței.

Lumina ce o simt / năvălindu-mi în piept, când te văd, / oare nu e un strop din lumina / creată în ziua dintâi / din lumina aceea'nsetată adânc de viață?

(Lumina)

Tabloul lui Blaga e o pictură. Elimină toate culorile ce nu iau parte la construcția lui, servindu-se numai de elementele necesare fără a adauga forme pentru a îngreuia culoarea. Ideea dispare și ne înfățișează numai senzațiile alăturate fără logică, așa cum în natură pământul negru produce albeața crinilor și sterpele stânci ale Ceahlăului sunt împodobite de Floarea Reginei. S'aude sbor scurt și zadarnic de găște peste pajiști reci. Undeva un cântec se pătrunde de chemări de veci — *„Un fluer seacă, altul nu s'arată"* — Un peisagiu natural, prins într'un moment, care ne face să vedem o clipă moartea, nu în idee ci în înșiruirea elementelor, absurd alăturate.

Se întoarce la principiul eternității iubirii și întreabă:

„Nu-mi presimți iubirea când privesc
Cu patimă'n prăpastia din tine
Și-ți zic:
„O, niciodată n'am văzut pe Dumnezeu
Mai mare!?"

Pastelul e pictural, fulgii lui Mart se tem să se aşeze în norol ridicându-se să-şi cate cuib pe ramuri, iar de vânt şi frig:

„Mugurii — prea lacomi de lumină
Işi sgribulesc acum
Urechile în guler".

(Martie)

Apoi, poezia trece din domeniul picturii, din tablourile impresioniste, în domeniul ideilor, în arta expresionistă.

„Soarele în răsărit, de sânge-şi spală'n mare / lăncile cu care a ucis în goană noaptea / ca pe-o fiară . . .

Eu

„Stau pe ţărm şi sufletul mi-i dus de-acasă / s'a pierdut pe-o cărăruie'n Nesfârşit şi nu-şi găseşte / drumul înapoi.

(La mare)

E pictor întâi. Ne dă un răsărit de soare pe care-l vedem apoi, când nici nu ne aşteptăm şi trece în lumea nesfârşită a ideii cosmologice. In arta expresionistă apoi, Blaga trece şi în lumea naturii atotputernice. Omul nu mai contemplă natura supunându-i-se orbit de strălucirea ei. O cucereşte şi o subjugă eului său *„Pământul işi apleacă munţi în calea mea"* şi, în această înălţare, sufletul nu mai poate suferi preastrâmtul său locaş *„Căci lutul tău slab mi-e prea strâmt pentru straşnicul suflet ce-l port"*.

Ştiind că arta a pornit dela religie, Blaga se sbate să găsească un reazăm sufletului profund cucernic, atunci când simte că i se clatină puterea credinţei. Insă cel mai mare merit al lui Lucian Blaga rămâne acela de a se fi întors cu arta spre primitivismul românesc, la credinţele, himerele şi superstiţiile cu care poporul se apropie de Divinitate.

Prin aceasta, arta capătă o tendinţă moralizatoare, tocmai, ceea ce-i trebue mai mult socialismului. Poezia lui Blaga, isvorită din suferinţa claselor de jos, ne rămâne ca un tablou mixt, un peisaj aşa cum il oferă natura şi un peisaj interiorizat ca un reflex al naturii în eul nostru. Poezia e cugetată şi n'o putem înţelege decât cugetând-o. Eminescu poetizase filosofia lui Kant şi Schopenhauer — Blaga filosofează impresiile sufletului în momentele de linişte ce se prelungesc la infinit în faţa clipei în care aude clopotele ce bat *„ca o inimă umană"*.

Deci, Blaga este filosof poet, imprimând poeziei sale nelămuritul dor al înălţării spre Dumnezeire, neliniştea sufletească în faţa marilor concepţii religioase ale poporului şi ne face să

înțelegem Divinitatea prin mistic, așa cum o înțelege poporul. De aceea este și adeptul fervent al *„Gândirismului literar"*, *alături de Crainic.*

In școala modernist — simbolistă mai avem o generație de artiști ai cuvântului, ca : George Gregorian, Alexandru Philippide, Adrian Maniu și alții.

Gregorian desvoltă o filosofie a nimicniciei și a zădărniciei sforțărilor omenești, așa cum Eminescu mărturisea în poezia sa.

„Da'n rezumat . . , privind regește,
Că suntem turmă pe colnic
Ori licărim în greul clește
Sub laba ce ne urechește
. . . Trăim pentru puțin nimic — (In rezumat).

Poetul găsește și soluții pentru a ieși din impasul nimicniciei : o soluție cristalizată în multiple invocații și rugăciuni, numeroase dar slabe și a doua soluție e realizarea superioară din punct de vedere estetic pe care încearcă să o exprime în „Bețivul".

Tot în modernismul artei încadrăm și proza contemporană care se poate măsura cu cele mai de valoare opere ale apusului.

Curentele noue în poezie s'au răsfrânt cu razele și în proză.

Romanul tinde spre poezie, se apropie de ea cu atât mai mult cu cât poezia s'a eliberat de ritm și rimă, păstrând doar domeniul suprem al artei pure, lărgind orizontul privirilor, trecând dela peisagiul extern la peisagiul răsfrânt în sufletul uman, căutând pe această cale să explice formele primordiale ale vieții, filosofând în arta poeziei.

Noile curente n'au adus numai o notă nouă în poezie, ele au transformat arta eliberând-o de metrica subjugătoare, interiorizând natura, făcând poezia adânc umană, atrăgând atenția asupra sufletului ce trăiește și se manifestă independent de constrângerea țărâmii trupești.

Poezia e evocatoare și invocatoare de sentimente și trăiește prin stările ce ne provoacă, nu prin ritmul cadențat.

E mistică, apropiind pe om de Dumnezeu, împăcându-se cu explicarea ce o dă poporul Necunoscutului, căutând doar s'o interiorizeze modernismului, filosofând și ridicând pe om la înțelegerea mai desăvârșită a forței divine ce conduce neîncepul și nesfârșit universul — viața și moartea.

Monoranu Th. Neculai
cl, VIII-a Șc. Normală, Piatra-Neamț

Folclor.

Strigături auzite la hora din comuna Vizantea — Vrancea, — Jud. Putna.

Dragi imi sunt fetiţâli
Când le cresc codiţâli,
Dar mai dragi imi sânt atunci
Când imi dau guriţe dulci.

La horă mă'ndes, mă'ndes.
Şi'n război nu ştiu să ţăs.
Mama ţăsâ, mama toarci,
Fata ştie doar să gioace!

Lăsaţi hora linişor,
Că-i păcat de obrăjior.
Cadi pudra di pi el,
Şi rămâne urâţăl!...

La horâ pantofi di lac
Ş'acasâ mălai di leac!
La horâ'n şoşoni imi vii,
Şi-acasâ de-abia ti ţâi!
La horâ numa'n matasă,
Şi-acasâ nimic pi masâ!
Frunzâ verdi iasomii
Loalc-ar dracu fudulie!...

Gioacă leli nu ti faci,
Ori nu gioci cu cini-ţ placi?
Cu cel care-ţ placi ţâi,
Ai giuca şâ nu ti'nghii!..

Săti-mi-i şi apă-aş (bë)
Din cofiţâ n'aş măi vre,
Din patru frunzâ di fag
Din guriţa cui mi-i drag!...

Zegan Emanuel
Cl. 8 normală

Plan de lecție.

Clasa I-a

Obiectul: Scris — citit

Subiectul: Cuvântul normal „au"
(Predarea literei „ou").

Scop formal: Să trezească și să cultive în sufletul copiilor dragostea de a scrie și citi frumos.

Scop material: Să facă cunoscută copiilor litera „u" care unită cu litera „o" formează cuvântul „ou".

Material didactic: tabloul pe care se află scrisă descompusă litera „u", alt tablou pe care se află litera „u" compusă, și al treilea tablou pe care se află scris cuvântul normal „ou".

Ocupație indirectă la cl. III-a.

Clasa III-a, fiți atenți la mine. Cât fac 5×8=? Spune D. Dar 7×2=? 7×9=? Copii, am să vă dau o problemă. Să fasă B. la tablă și să scrie datele problemei.

Un negustor a cumpărat trei duzini de farfurii cu 12 lei farfuria. Pe drum i se sparg, în coș, 5 farfurii. Se întreabă cu cât trebue să vândă farfuria pentru a câștiga 180 lei la toate farfuriile cumpărate.

Se mai repetă odată problema de către propunător și apoi de doi-trei elevi.

„Voi știți ce este o duzină?... Este cineva care n'a înțeles problema?... Acum, în timp ce se va ține lecție la clasa I-a, voi să faceți problema dată.

„Clasa I-a, fiți atenți la mine.

A Copii, ce-ați desenat voi ieri, pe plăcuțe, cu domnul?... La ce-i bun oul?... Copii, cine poate să-mi scrie pe tablă litera sunetului o?... Scrie tu C... Pe câte spații se scrie?... Copii, cine poate să-mi spună o zicere despre ou?... Spune D... Spune și tu F... (Oul este de mâncat)... Spune și tu N... zicerea aceasta... Mai spune-o și tu B... Haidem s'o spunem cu toții odată... Încă odată s'o spunem... Care poate să-mi rpună

câte cuvinte are zicerea aceasta?... Spune D... Ce cuvânt are la inceput?... Vi-l spun şi eu... (Propunătorul spune clar şi tare cuvântul „ou") Cine poate spune ca mine?... Spune C... Spune şi tu E.. Să spunem cu toţii... Copii, de câte ori deschidem gura când spunem acest cuvânt?... (Se pronunţă de către propunător acest cuvânt?... (Se pronunţă de către propunător acest cuvânt rar şi apoi de către elevi, pe rând, pentru a se putea deosebi numărul sunetelor). Câte sunete are acest cuvânt?... Spune B... Spune şi tu H... Ce sunet se aude intâi?... o... Dar pe urmă?... u... Care din voi, poate să-mi spună tare şi frumos ce sunet se aude la urmă?... Spune M... Acum să-l spunem cu toţii... Copii, spuneţi-mi şi alte cuvinte cu litera „u". (ud, nuc, cuc) Propunătorul va pune să spună câţi mai mulţi elevi asemenea cuvinte, dacă e posibil chiar toţi.

B. Copii, astăzi vom învăţa să scriem litera nouă „u" cu ajutorul cărela să scriem cuvântul „ou".

II. A. Propunătorul scrie pe tablă cuvântul „ou". Copii, aici se citeşte aşa: *ou*. (Propunătorul citeşte tare şi clar pentru a înţelege copiii). Cine poate să citească aşa ca mine?... Citeşte M... Citeşte şi tu B... Să citim cu toţii... Să mai citească P... T...

Sub cuvântul scris de către propunător, pe tablă, se aşează tabloul pe care se află scris cuvântul „ou". Ce literă cunoaşteţi voi de aici?... Spune M... Dar ce literă nu cunoaşteţi?... Spune P... Litera „u"... s'o arate B. la tablă...

B. Am să fac eu pe tablă deoparte litera pe care n'o cunoaşteţi... (Se scrie litera *u* pe tablă. Dedesuptul literei „u" se aşează, pe tablă, cartonul pe care se află scrisă litera „u". A se vedea schiţa grafică)... Analiza... Din ce-i făcută litera aceasta?... Din o liniuţă în sus aplecată spre dreapta.../... şi două cârlige rotunde în jos..U..U... Am să vă fac şi aceste părţi care la un loc formează litera „u"...

Se fac elementele literei dedesupt aşezându-se cartonul pe care se află litera descompusă) Sinteza... Copii, acum să unim aceste părţi... Ce literă am format?... Cu care seamănă din cele care mai sunt pe tablă?... Arată tu N... Din ce-i făcută litera „u"... Am să urmăresc eu litera *u*. Ce facem intâi?... O liniuţă în sus spre dreapta... Pe urmă .. un cârlig... Cum este acest cârlig?... Gros în jos, rotund şi subţire'n sus... Apoi ce facem.. Al doilea cârlig.

Propunătorul urmăreşte litera „u" scrisă pe carton zicând: subţire'n sus, gros în jos, rotund; subţire'n sus, gros în jos, rotund subţire'n sus. Copiii urmăresc cu degetul în aer, pe

mese şi pe rând, câte unul începând cu cei mai buni care sunt chemaţi la tablă pentru a urmări litera scrisă pe carton.

Copii, tot aşa se scrie şi pe plăcuţe. Scoateţi plăcuţele şi să scriem cu toţii, voi pe plăcuţe şi eu pe tablă, litera „u". Propunătorul trece pe la fiecare elev făcând corecturile necesare.

Din ce litere am spus că e format cuvântul „ou"?..

Din ce litere am spus că e format cuvântul „*ou*"?.. Ştim cum se face litera sunetului „o"?..Dar a sunetului „u"?..Atunci să scriem cu toţii cuvântul „*ou*". Propunătorul scrie pe tablă litera „*o*". Se scriu apoi celelalte două cârlige care formează litera „u"... „Ce cuvânt aţi scris pe plăcuţe?.."

Se face analiza cuvântului scris. Copiii pe rând, sunt puşi să citească cuvântul „*ou*" scris pe tablă. Ia să citească cineva rar... La rostirea fiecărui sunet se arată şi litera corespunzătoare.

Copii, ia fiţi atenţi. Când zicem „*o*", ce arătăm cu degetul?.. (Semnul sunetului *o*). Dar când zicem „u", ce arătăm cu degetul?.. (Semnul sunetului „*u*").

Sinteza cuvântului scris. Citiţi ce aţi scris întâi... (litera „*o*") Citiţi ce aţi scris apoi... (litera „*u*") Copii, să citim una după alta (*o*..*u*). Mai repede. (*o.u*) Şi mai repede (*ou*) Copii acum am să vă scriu pe tablă cuvântul „*ou*", aşa cum l-am citit. (Propunătorul scrie cuvântul pe tablă cu literele unite, iar copiii îl scriu pe tăbliţe). Se face cercetarea individuală şi dacă e cazul la tablă.

III. „Ce aţi învăţat azi?.. Spune B... Noi am învăţat azi să scriem şi să citim cuvântul „*ou*. Când ziceţi „*ou*", ce se aude întâi?.. „*o*". Ce sunet se aude apoi?.. Sunetul literei „*u*"- Când scriem cuvântul *ou*, ce literă scriem întâi?.. ...*o*... Apoi?.. *u*...

IV. A. Recunoaşterea literei „*u*" din abecedar.

B. Copii, acasă, pe tăbliţele voastre să scrieţi două rânduri cu litera „*u*", iar pe restul plăcuţei veţi scrie cuvântul *ou*.

C. Pe o bucată de scândură să faceţi, din lut, litera „*u*" pe care aţi învăţat-o azi.

Schiță grafică.

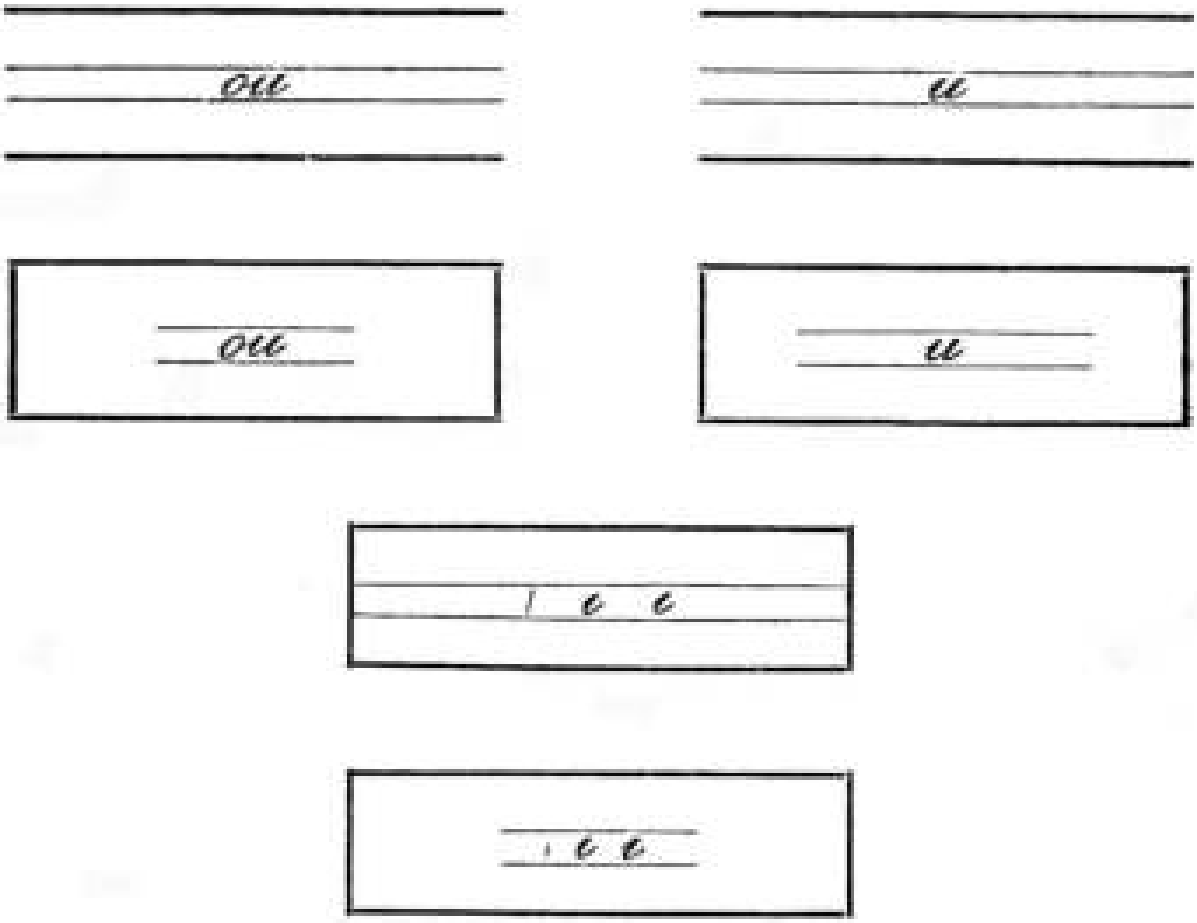

Propunător
Tudoreanu Gheorghe
elev clasa VIII-a normală

CRONICI

SANITARE

Valoarea alimentară a laptelui de vacă.

De câţiva ani se dă o mare importanţă alimentării copilului în şcoli. Iniţiativă luată la început de câţiva învăţători mai zeloşi, generalizată apoi în urma foloaselor dobândite şi rapoartelor primite din alte ţări. Căci zădarnic ne străduim în atâtea domenii şi cu atâtea osteneli să asigurăm un drum cât mai strălucit neamului românesc, dacă nu pornim cu problema de bază — copilul — care la noi, ca şi în alte ţări ale lumii, rămâne o problemă primordială, vitală.

Principalele cauze ale mortalităţii infantile fiind lipsa de higienă şi alimentaţia defectuoasă şi insuficientă, ştiind că în fiecare an ne mor câte 200.000 copii: că această cifră aproape constantă în cei 20 ani după războiu, reprezintă 4 000.000 de suflete din care dacă am fi salvat măcar jumătate, am fi avut acum încă 2.000.000 de tineri.

Tineretul în perioada de creştere are nevoie de o alimentaţie abundentă, bogată în substanţe albuminoide, hidrocarbonate, săruri minerale şi vitamine pentru a-şi clădi un corp viguros şi sănătos, substanţe ce se găsesc toate la un loc în laptele de vacă.

Ce ar fi dacă aceşti copii ar primi regulat cantitatea suficientă de lapte? Hrana bună şi îndestulătoare nu se adresează numai corpului, ea influenţează şi mintea, căci copilul prost hrănit este anemic şi creerul său nu poate să dea tot efortul de care este capabil, producând lipsă de voinţă, de hotărîre şi de energie. După cercetările Doctorului Mann din Anglia, s'a constatat că o jumătate de kilogram de lapte pe zi, dată regulat în hrana copilului, s'a determinat în cei patru ani de experienţă un plus de greutate de $1\frac{1}{2}$—3 kgr. de copii şi o creştere în înălţime cu un plus de $4\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$ centimetri, faţă de grupele care nu au primit lapte, dar care totuşi primeau şi ele o hrană suficientă; iar în America, după studii îndelungate, s'a ajuns la convingerea că nici vilegiatura, nici muntele, nici marea, nimic nu este mai folositor ca un păhar de lapte luat zilnic, iar pro-

fesorul nu mai strigă copilului cu pieptul plat şi teşit „scoate pieptul în afară", ci: bea lapte.

Laptele este o secreţie totală a glandelor mamale, exceptând colostrul muls în primele zile după fătare.

Din punct de vedere fizic, laptele este un lichid alb şi opac cu reflexe albăstrui, sau gălbui, cu un gust dulceag şi cu miros variabil caracteristic speciei. Este o emulsie naturală perfectă, în care globulele de unt de diferite mărimi sunt menţinute în sus pensie în masa apoasă, care este un amestec de soluţii cristaloide şi coloide. Densitatea laptelui variază între 1,028—1,040. Din toţi produşii de secreţie animală, laptele este singurul în echilibru osmotic perfect cu serul sângelui, având acelaşi punct de congelaţie. = — 0,°55.

Din punct de vedere chimic, laptele de vacă conţine toate elementele organice şi minerale care sunt indispensabile vieţii:

1. Apă în proporţie de 87 — 90$_0/^0$.

2. Lipide sau substanţe grase 3,5 — 4,5$_0/^0$: untul.

3. Protide sau substanţe albuminoide 3 — 3,5$_0/^0$: caseina, lacotoglobulina şi lactoalbumina.

4. Glucide sau sacharuri 5$_0/^0$: lactoza sau zahărul laptelui.

5. Săruri minerale 0,9$_0/^0$: cloruri, phosphaţi, sulfaţi de calciu, magneziu, sodiu şi potasiu.

6. Săruri organice 0,2$_0/^0$: citraţii.

7. Substanţe metalice şi metaloide în cantităţi infinitisimale.

8. Diastase celulare, mamare şi leucocitare, amilază şi peroxidază.

9. Vitamine de origine externă, alimentară.

S'au mai semnalat în compoziţia laptelui mici cantităţi de fier, cupru, zinc, magneziu, iod, urme de siliciu, bor, etc. a căror valoare biologică în desvoltarea animalelor a fost dovedită prin experienţele biologiştilor.

Principiile din lapte care joacă rolul cel mai important în creştere sunt protidele şi materiile saline. Ele au un rol predominant în construcţia arhitecturală a viitorului organism adult.

Cu cât laptele este mai bogat în azot şi în materii saline, care să impregneze substanţa organică a oaselor, ţesuturilor şi lichidelor organice cu atât creşterea va fi mai repede.

Sacharul special numit *lactoza* care arde în organism ne dă căldura şi energia, ca şi grăsimile din el.

Laptele mai conţine şi nişte substanţe imune transmisiei dela organismul vacii care pot apăra pe om de unele infecţii.

Vitaminele din lapte sunt importante pentru orice individ dar mai ales pentru copilul în creştere:

A. Vitamina A. se găseşte în grăsimea laptelui în cantităţi apreciabile. Lipsa acestei vitamine ne dă boala numită xerophtalmia.

B. Vitamina B. în cantităţi mai mici a cărei lipsă ne dă boala numită Beri — Beri.

C. Vitamina C. = antiscorbutică, se găseşte în laptele proaspăt şi neffert în cantităţi care variază după cum vaca a fost hrănită cu iarbă verde sau cu fân.

D. Vitamina D. = antirahitecă, se găseşte în lapte în cantităţi mici.

Pentru a păstra toate aceste calităţi, este bine ca laptele să fie băut crud fiindcă posedă în el vitaminele, se mistue mai uşor fiindcă are enzimele — fermenţii — şi apoi mai conţin şi substanţele imune (apărătoare contra multor specii de microbi); prin fierbere sau adăugare de substanţe antiseptice vitaminele şi enzymele se distrug, însă acest lapte (crud) trebue să fie consumat imediat căci se ştie că este un mediu de cultură a microbilor foarte bun. Trebue să ajungă la consumator pentru a fi fiert în 6 ore dela mulgere, iar vara, în cel mult 5 ore; căci, după cercetările de laborator, s'a constatat că un lapte bun, după 2 ore dela mulgere, conţine 9.000 microbi pe gramul de lapte, iar după 24 ore 6 milioane pe gram.

Trebue să fim atenţi cu hrana vacilor să nu existe în fânul şi păşunea îalazurilor plante otrăvitoare ca: nebunariţă, tutunul, căpuşa, muştarul, lucerna aprinsă sau frunzele de sfeclă mucegăite, plante ce ne alterează calitatea laptelui.

Laptele trebue să provină dela vite sănătoase şi curat ţinute, muls cu mâini sau aparate curate, în vase idem; contrar, se poate ca şi consumatorul să contracteze următoarele boli: baccilul tuberculozei, streptococi virulenţi, baccilul tific, paratific A. şi B., microbii scarlatinei, difteriei, etc.

Pentru a preîntâmpina aceste nesajunsuri, se recomandă ca laptele să fie filtrat pentru a-l curăţi de impurităţi şi apoi fiert după *metoda daneză* la 80 — 85,° timp de 1 — 2 minute, sau la 60-70°, timp de 30 minute.

După cum am văzut, laptele este un aliment complet, ce se digeră uşor şi care este foarte ieftin şi la îndemâna tuturora.

Dr. Ştefan Marin

LITERARE.

a). Din poezia chineză, traduceri de Al. T. Stamatiad. b). Despre condiţiile poeziei, de N. I. Herescu. c). Cărţile populare în literatura românească, de Mircea Eliade. d). Note despre stil. e). Aspecte lirice contemporane, de Şerban Cioculescu — toate în Rev. Fundaţiilor Regale, Aprilie, 1939.

Însemnări ieşene, numărul 5, din Mai 1939, este închinat în întregime lui Mihail Sadoveanu cu prilejul înmânării diplomei de *Doctor honoris causa*, pe care i-a conferit-o Universitatea din Iaşi. Numărul 6, din Iunie cu un bogat cuprins de articole, cronici şi note. Edificatoare zâmbetele ironice din „*Table beoţiene*".

Viaţa Românească, revista de literatură, ştiinţă şi ideologie, în numărul 5, din Mai 1939, ne prezintă, ca de obicei, importante cronici literare, lingvistice, didactice, ştiinţifice şi plastice, precum şi edificatoare recenzii.

Convorbiri Literare. Cu numărul 1 din al 72-lea an, vestita revistă a junimii a intrat sub direcţia d-lui I. E. Torouţiu. Numai cărturarii de rasă ştiu să treacă făclia înaltelor gânduri în mâini tot mai riguroase. Numai astfel bătrânii cărturari reînfloresc, numai astfel tânăra generaţie se valorifică. În numărul 1 din Ianuarie, 1939 găsim: *Amintiri dela începutul carierii* de D-l prof. I. Petrovici; în numărul 2, din Februarie 1939, D-l prof. N. Iorga scrie: *Momente de apropiere*.

Revista Fundaţiilor Regale, nr. 4 din Mai, 1039, este închinată memoriei Regelui Carol I.

Ore — poeme — de N. F. Costenco. Chişinău, 1939. Literatura basarabeană se îmbogăţeşte sufleteşte cu noul volum de poezii, în care colcăie vremuri bătrâne (Pământ natal) şi simţiri intime (charmion). Dar volumul de poezii al d-lui Costenco este şi răscolitor de duioase vremuri şi scoboară în sufletele noastre încântarea, la gândul că pe plaiuri basarabene se aude tot mai melodioasă lira românească.

B). ŞTIINŢIFICE

Originea apelor minerale de Prof. Romulus Cioată, în rev. *Natura* din 15 Aprilie, 1939.

C). DIDACTICE

Revista Generală a învăţământului, din Ian.—Febr. 1939, cu două studii de actualitate: 1. Învăţătorul în concepţia ac-

tuală a Statului Român, de Prof. Iosif Gabrea. 2. Limba română în şcoalele secundare, de Prof. Aurel Diaulescu; iar în numărul 3—4 din Martie-Aprilie: *Solidaritatea şi disciplina naţională în Stat*, de Maria I. Gabrea.

Din problemele localismului educativ, de Stanciu Stoian, Buc. 1939. Cuprinde 6 capitole, urmate de o bogată bibliografie.

a) *Temeiurile psihologice şi sociologice ale localismului:* numai condiţiile locale exercită influenţe hotărâtoare pentru formarea copilului şi de aceea trebue cunoscută temeinic unitatea socială din care porneşte copilul pentru a-l putea integra mai târziu în societate.

b) *Individualizarea învăţământului în cadrul dictat de viaţa locală*, pentru a crea un individualism „solidarist", nu vag şi centrifug.

c) *Pedagogie şi folklor.* Cunoaşterea satului printr'o metodă activistă care să poată duce la alcătuirea pedagogiei româneşti şi la o evoluţie organică a vieţii noastre, strâns legată cu pământul românesc.

d) *Comunităţile de muncă şcolară şi mediul educativ:* este idealul şcoalei actuale pentru organizarea, coordonarea şi armonizarea cunoştinţelor spre a putea fi folosite real şi practic în viaţă, în şcoală şi prin ajutorul instituţiilor anexe. (Pentru aceasta trebue oameni cu suflet şi cu pricepere şi nu beneficiari grăbiţi cum se arată unii în provincie).

Ce idei au dus la această ştiinţă a fenomenului educativ şi ce realizări s'au putut împlini la noi, ne sunt arătate în alte două capitole ale cărţii d-lui Stanciu Stoian, carte edificatoare pentru oricine gândeşte ori activează serios în această direcţie.

De aceea, valoarea cărţii se impune atenţiei tuturor, fiind mereu de actualitate şi de imediat folos.

CARŢI NOUA DE VALOARE:

a) *Din larg*, poezii, de Octavian Goga, Ed. Fundaţiilor. b) *Artă şi valoare*, de Lucian Blaga, Buc. 1939. c) *Istoria Românilor* de N. Iorga, 10 volume. d) *Istoria Bucureştilor* de N. Iorga, Buc. 1939. e) *Patologia vegetală, baza sa teoretică, importanţa sa practică* de Traian Săvulescu. Discurs de recepţie, 1938. f) P. P. Negulescu: *Destinul omenirii*, Buc. 1938. g) *Mossolini* de Antoni Beltramelli, ed. Cugetarea Buc. 1939. h) *Higiena alimentaţiei în decursul vieţii*, de Dr. S. Diamant. Tiparul Universitar, Bucureşti 1938. Lei 75. i) *L'hygiène de la race.* (Ed. Masson) de Dr. G. Banu. j) *Lupta contra secetei*, Cunoştinţe

folositoare, Nr. 73. Lei 8. l) Paul Van. Tieghem: Repertoire chronologique des littératures modernes, Paris (1935-37).

REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE:

1. *Afirmarea*, An. IV, Nr. 5. Mai, 1939, (Satu-Mare cu următorul cuprins: a) Unirea ce ne mai lipsește, de Lucian Bretan. b) Rostul familiei în societatea timpurilor noastre, de Maria A. Demian. c) Versuri semnate de Șt. Căpinaru, Ion Suigariu, C. Pârlea, Ion Țolescu-Vălenî, D. Hinoveanu. Folklor cules de Titus Bilțiu' Cronici. Recenzii.

2. *Viața Basarabiei*, An. VIII, Nr. 5, 1939. Chișinău. Cuprinde: Slove, grave litanii (vers), de Vl. Cavarnali, Plâns muncitoresc (vers), de V. Luțcan, Din datele unui neohumanism, de V. Chicu. Viețe, sonet de Cesar Stoika. Omul să vorbească, de N. Spătaru. Aventura ca bază a progresului, de A. Țurcanu. Istoria Basarabiei sub dominația rusească, de A. Boldur. Poeme (antologie), de T. Nencev. Viață fără istorie (roman), de N. E. Costenu. *Cronici* semnate de O. Plămădeală, George Meniuc și Bogdan Istru.

3. *Cuget Moldovenesc*, An. VIII, Nr. 3-4, Mart-April, 1939, cu articolul de fond: *Fenomenul Cuza* al d-lui Gr. V. Coban, și sonete de același până măiastră a d-lui Gh. A. Cuza.

V. Ț.

Apostolul

Revistă didactică și literară

Apare sub îngrijirea unui cerc didactic.

Anul V. Nr. 4—6 **Aprilie-Iunie, 1939.**

Fondatori: C. Luchian, V. Gaboreanu, V. Scripcaru, Eufr. Manoliu, V. Andrei, C. Turcu, Alex. Gheorghiu, M. Avadanei, D. Hogea, T. Macovei, M. Stamate, I. Rafail, I. Stroia.

Comitetul de conducere: Victor Țăranu, V. Gaboreanu, C. T. Pricop, Sim. Purice, V. Scripcaru, Eufrosina Manoliu, M. Avadanei, C. Turcu, Th. Ursu și V. Dorohonceanu. Cenzor: Vultur Orendovici.

Colaboratori: Andrei Victor, Arhire Ioan, Avadanei Mih., Capșa Grigore, Cojocaru Mih., Dorohonceanu Florica, Gabrea Iosif, Gavrilescu Pr. Mihai, Ghițescu Vasile, Macovei Teofan, Manoilescu Ec. I. C., Manoliu Eufr. Mareș D., Moga N., Moroșanu George, Nichita Mih., Parfenie Octav. Popa Costică, Popovici P., Săvescu Pr. D., Stamate Mih., Stratilescu Lucia, Tanase-Telu C., Țăranu Eugenia, Țăranu Victor, Tăzlăuanu Ion, Țipa D. D., Trautzel I., Trifan D., Turcu Const., Ungureanu Pr. N., Ursu Th.

Redactor: Victor Țăranu.

Abonamentul: 80 lei anual. **Pentru instituții 200 lei.**

Redacția: Str. C. V. Andrieș Nr. 8, Piatra-Neamț.